

S.G. - pdv

DEP. LEG

CAMERA DEPUTAȚILOR
PREȘEDINTE

Intrare Nr. 1/676/3g
10.25 Luna 10 Ziua 17

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

CANCELARIA PREȘEDINTELUI

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR
SECRETAR GENERAL

Nr. 2/5297 CP
20.25 Luna 10 Ziua 22

Dosar nr.4411A/2025

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICTIONALĂ
NR. 1 2309 / 17 OCT 2025

Domnului Sorin-Mihai GRINDEANU

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de senatori aparținând Grupului parlamentar al Alianței pentru Unirea Românilor referitoare la neconstituționalitatea Legii privind plata pensiilor private (PL-x nr.320/2025).

Vă adresăm rugămintea de a ne comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 27 octombrie 2025 (inclusiv în format electronic, la adresa de e-mail ccr-pdv@ccr.ro), ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc la data de 5 noiembrie 2025.

Vă asigurăm, domnule Președinte, de deplina noastră considerație.

PREȘEDINTE

Prof.univ.dr. Elena Șubina TĂNĂSESCU

Calea 13 Septembrie nr.2, Sector 5, București, Palatul Parlamentului, Intrarea B1
Telefon: (+40-21) 414.21.00, Fax: (+40-21) 312.54.80
E-mail: cristina.titirisca@ccr.ro, www.ccr.ro

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr. 4411 A / 2025

SENATUL ROMÂNIEI
SECRETAR GENERAL
Nr. XXXV. 5707
Data 16.10.2025

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

S E N A T

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICTIONALĂ
NR. 1 2274, 16 OCT 2025

Secretar General

1445

Doamnei

ELENA-SIMINA TĂNĂȘESCU

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

În temeiul dispozițiilor art.15 alin.(4) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, vă transmitem, alăturat, sesizarea de neconstituționalitate a Legii privind plata pensiilor private (L214/2025, PL-x nr. 320/2025), formulată în condițiile art.146 lit.a) din Constituția României, republicată, și depusă la Senat în ziua de joi, 16 octombrie 2025.

Cu deosebită considerație,

SECRETAR GENERAL

Mario-Ovidiu Opres

SENATUL ROMÂNIEI

Nr. LXVII. 246 / 16.10.2025

Parlamentul României
Senat

SENATUL ROMÂNIEI
SECRETAR GENERAL
Nr. XXXV. 5404
Data 16.10.2025

Grupul Parlamentar al Alianței pentru Unirea Românilor

**Domnului Mario Ovidiu Oprea,
Secretarul General al Senatului României,**

Stimate domnule secretar general

În temeiul art 15, alin. (1) din Legea nr. 47/1992, vă înaintăm sesizarea a mai mult de 25 de senatori referitoare la aspectele de neconstituționalitate care vizează Legea privind plata pensiilor private (L214/2025; PL-x nr. 320/2025).

Atașăm prezentei adrese lista cu semnăturile senatorilor.

Cu aleasă considerație,

Petrișor-Gabriel Peiu

lider al grupului parlamentar
al Alianței pentru Unirea Românilor

Parlamentul României
Senat

Parlamentul României
Senat
Grupul Parlamentar AUR

Către,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Stimate Domnule Președinte,

Subsemnații senatori înscrși în lista anexă la prezenta cerere, în temeiul art. 146 lit. a) din Constituția României, revizuită și republicată și ale art. 138 alin. (3) din Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea Senatului României nr. 28/2005, publicată în M. Of. nr. 948 din 25 octombrie 2005, republicat în M. Of. nr. 9 din 09 ianuarie 2025, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale a României, republicată în Monitorul Of. nr. 807 din 3 decembrie 2010, cu modificările și completările ulterioare, formulăm prezenta

OBIECȚIE DE NECONSTITUȚIONALITATE

a prevederilor Legii privind plata pensiilor private (PL-x nr. 320/2025), în forma adoptată de Camera Deputaților, în calitate de cameră decizională, la data de 15 octombrie 2025.

Având în vedere următoarele

CONSIDERENTE

I. Obiectul controlului de neconstituționalitate

În privința obiectului sesizării, acesta constă în Legea privind plata pensiilor private (PL-x nr. 320/2025, în continuare, *Legea*), asupra căreia vă solicităm să vă pronunțați având în vedere motivele de neconstituționalitate intrinsecă vizând art. 43-70 din Lege prin raportare

la încălcarea art. art. 15 alin. 2, art. 16 alin. 1, art. 44, art. 45, art. 47 din Constituția României.

Precizăm faptul că, deși prevederile la care am făcut referire sunt mai degrabă cele prevăzute de art. 54-56 și art. 60 din Lege, având în vedere caracterul unitar al cap. III-V, respectiv art. 43-70, apreciem că neconstituționalitatea art. 54-56 și art. 60 din Lege afectează prin ricoșeu și celelalte articole menționate.

II. Admisibilitatea sesizării de neconstituționalitate

Față de prevederile art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, sesizarea de neconstituționalitate îndeplinește condițiile prevăzute atât sub aspectul titularilor dreptului de sesizare, întrucât a fost formulată de un număr de peste 50 de deputați, cât și sub aspectul obiectului, fiind vorba de o lege adoptată, dar nepromulgată încă.

Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, întrucât legea nu a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art. 77 alin. (1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art. 77 alin. (3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare.

Legea care face obiectul acestei sesizări a fost depusă la Secretarul General al Camerei Deputaților în vederea exercitării dreptului de sesizare asupra constituționalității legii la data de 15.10.2025.

În consecință, *Curtea Constituțională este legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, art. 10, art. 15 și art. 18 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.*

III. Criticile de neconstituționalitate

1. ÎNCĂLCAREA PRINCIPIULUI EGALITĂȚII ÎN DREPTURI - Discriminare pe criteriul tipului de boală – art. 16 alin. 1 Constituția României

A. Natura și gravitatea discriminării instituite prin lege

Legea instituie o discriminare flagrantă, arbitrară și profund nedreaptă între persoanele care suferă de cancer și cele care suferă de alte boli grave și potențial fatale. Această diferențiere creează o categorie privilegiată de bolnavi care pot accesa integral propriile economii acumulate în fondurile de pensii private, în timp ce alte categorii de pacienți, aflați în situații medicale comparabile sau chiar mai grave din perspectiva prognosticului vital, a gradului de invaliditate și a impactului asupra calității vieții, sunt privați de acest drept fundamental de a-și gestiona propriile resurse financiare.

Printre categoriile sistematic și injust discriminate de această legislație se numără bolnavii cu afecțiuni cardiovasculare severe precum infarctul miocardic acut cu complicații majore, insuficiența cardiacă în stadii terminale care necesită transplant cardiac, cardiomiopatiile dilatative severe sau aritmiile ventriculare maligne care pun în pericol imediat viața pacientului. Acești pacienți se confruntă cu un risc vital imediat, necesită tratamente medicale extrem de costisitoare, dispozitive medicale precum defibrilatoare implantabile sau asistenți ventriculari, și au o calitate

a vieții dramatic redusă, fiind adesea incapabili să desfășoare activități de bază fără asistență medicală.

De asemenea, sunt discriminați pacienții care au suferit accidente vasculare cerebrale cu sechele neurologice invalidante majore, inclusiv hemiplegie completă, afazie severă, disfagie care necesită alimentație prin sondă nazogastrică sau gastrostomie, precum și sechelele cognitive severe care afectează memoria, raționamentul și capacitatea de a lua decizii autonome. Acești pacienți necesită îngrijire continuă, adesea 24 de ore din 24, echipamente medicale specializate pentru îngrijirea la domiciliu, servicii de fizioterapie și ergoterapie intensive, și adaptări majore ale locuinței pentru a permite mobilitatea în scaun rulant. Costurile asociate acestor necesități depășesc adesea cu mult veniturile din pensii, iar accesul la economiile personale devine o chestiune de supraviețuire demnă.

Persoanele cu insuficiență renală cronică în stadiu terminal care necesită dializă permanentă, de obicei trei sesiuni pe săptămână, fiecare durând aproximativ patru ore, se confruntă cu costuri medicale substanțiale pentru transportul la centrul de dializă, pentru dieta specială necesară, pentru medicația imunosupresoare și pentru tratamentul complicațiilor frecvente precum anemia severă, hiperparatiroidismul secundar sau complicațiile cardiovasculare asociate. Calitatea vieții acestor pacienți este dramatic afectată, fiind efectiv legați de mașina de dializă pentru a supraviețui, cu o speranță de viață semnificativ redusă și cu imposibilitatea de a desfășura activități normale de viață.

Bolnavii cu afecțiuni neurodegenerative precum boala Alzheimer în stadii moderate spre avansate se confruntă cu o deteriorare progresivă și ireversibilă a funcțiilor cognitive, pierderea treptată a memoriei și a identității personale, incapacitatea de a-și recunoaște proprii membri ai familiei, necesitatea supravegherii continue pentru a preveni rătăcirile sau accidente domestice, precum și apariția comportamentelor agresive sau agitate care necesită sedare. Familiile acestor pacienți se confruntă cu costuri enorme pentru îngrijirea profesională la domiciliu sau pentru plasarea în instituții specializate, costuri care pot ajunge la 2000-3000 de euro lunar sau chiar mai mult pentru îngrijire de calitate. Similar, pacienții cu boala Parkinson în stadii avansate dezvoltă complicații motoare severe, inclusiv blocaje motorii complete, căzături frecvente cu risc de fracturi, disfagie cu risc de pneumonie de aspirație, precum și complicații psihiatrice precum depresie majoră, anxietate severă și chiar psihoză.

Pacienții cu ciroză hepatică decompensată se confruntă cu complicații potențial fatale precum ascita refractară care necesită paracenteze repetate, encefalopatia hepatică cu confuzie și comă, hemoragii digestive masive din varice esofagiene, peritonita bacteriană spontană și sindromul hepato-renal. Acești pacienți necesită monitorizare medicală constantă, multiple spitalizări, și în multe cazuri sunt incluși pe listele de așteptare pentru transplant hepatic, o procedură extrem de costisitoare cu nevoie de medicație imunosupresoare pe viață după transplant.

Persoanele cu diabet zaharat cu complicații severe se confruntă cu retinopatie diabetică care poate duce la orbire completă și necesită injecții intravitreene repetate cu medicamente extrem de scumpe, nefropatie diabetică care progresează către insuficiență renală terminală necesitând dializă, neuropatie diabetică cu dureri cronice invalidante și risc de amputații, precum și cardiopatie ischemică și accident vascular cerebral, diabetul fiind un factor de risc major pentru aceste afecțiuni cardiovasculare fatale. Costurile asociate monitorizării continue a glicemiei, insulinei sau medicațiilor moderne precum inhibitorii SGLT2 sau agoniștii GLP-1, tratamentului complicațiilor și adaptării stilului de viață sunt substanțiale și permanente.

Bolnavii cu boli pulmonare obstructive cronice în stadii avansate, clasificate GOLD 3 sau 4, suferă de dispnee severă chiar și în repaus, necesită oxigenoterapie continuă la domiciliu cu concentratoare de oxigen, prezintă exacerbări frecvente care necesită spitalizări repetate în secții de terapie intensivă cu ventilație mecanică non-invazivă sau chiar invazivă, și au o calitate a vieții

extrem de redusă, fiind practic împiedicați să desfășoare orice activitate fizică minimală fără a dezvolta dispnee severă. Speranța de viață în aceste stadii este semnificativ redusă, comparabilă cu multe forme de cancer.

Pacienții cu scleroza multiplă în forme progresive severe, fie progresiv primară fie progresiv secundară, dezvoltă dizabilități neurologice ireversibile și progresive, inclusiv paralizii ale membrelor, tulburări sfinceriene care necesită cateterism permanent, tulburări de deglutiție, afectare cognitivă severă, dureri cronice neuropatice rezistente la tratament, și fatigabilitate extremă care face imposibilă desfășurarea activităților zilnice. Tratamentele modificatoare de boală pentru aceste forme sunt extrem de scumpe, ajungând la 20.000-30.000 de euro anual, iar eficacitatea lor limitată, în cele mai multe cazuri încetinind doar progresia, fără a o opri complet.

Ne adresăm direct Curții Constituționale cu o întrebare fundamentală care expune caracterul arbitrar al discriminării instituite prin lege: cu ce este mai puțin dramatic din punct de vedere uman, medical și social un diagnostic de infarct miocardic masiv cu fracție de ejeție sub 20% și risc de moarte subită, comparativ cu un diagnostic de cancer de prostată în stadiu incipient cu prognostic excelent după tratament? Cu ce este mai puțin invalidant un accident vascular cerebral sever care lasă un pacient hemiplegic, incapabil să vorbească sau să se hrănească singur, comparativ cu o tumoră malignă tratată cu succes prin intervenție chirurgicală și aflată în remisiune completă? Cu ce este mai puțin costisitor din punct de vedere financiar tratamentul pe termen lung al insuficienței renale cronice care necesită dializă de trei ori pe săptămână pe toată durata vieții, comparativ cu un tratament oncologic care poate dura șase luni până la un an?

B. Absența oricărui criteriu obiectiv, rațional și medical justificat

Legea nu oferă absolut nicio justificare medicală, științifică, statistică sau de altă natură pentru această diferențiere arbitrară între categoriile de bolnavi. Nu există niciun studiu medical, nicio recomandare a Organizației Mondiale a Sănătății, nicio evidență științifică și nicio analiză comparativă care să demonstreze că pacienții oncologici au o nevoie superioară sau mai legitimă de acces la propriile economii decât pacienții cu alte boli grave. Dimpotrivă, literatura medicală internațională și statisticile epidemiologice demonstrează că bolile cardiovasculare și accidentele vasculare cerebrale sunt principalele cauze de mortalitate la nivel global, depășind chiar mortalitatea prin cancer în multe regiuni și grupe de vârstă.

Criteriile medicale relevante și obiective care ar trebui să guverneze o legislație echitabilă pentru acordarea accesului la propriile economii în situații de boală gravă sunt multiple și bine stabilite în practica medicală internațională. Primul și cel mai important criteriu este prognosticul vital pe termen scurt, respectiv speranța de viață estimată de către specialiști pe baza datelor clinice, paraclinice și evolutive ale bolii. Un pacient cu orice tip de afecțiune, oncologică sau non-oncologică, care are un prognostic vital de mai puțin de doi ani, se află într-o situație de urgență existențială care justifică accesul complet la propriile resurse financiare pentru a-și asigura cele mai bune condiții posibile de îngrijire și calitate a vieții în timpul care îi mai rămâne.

Al doilea criteriu obiectiv este gradul de invaliditate și dependență, evaluat prin scalele medicale standardizate internațional precum scara Karnofsky, indicele Barthel pentru activitățile zilnice sau clasificarea funcțională a Organizației Mondiale a Sănătății. Un pacient cu un grad de invaliditate peste 75%, indiferent dacă această invaliditate este cauzată de cancer, de un accident vascular cerebral, de o boală neurodegenerativă sau de complicații ale diabetului zaharat, se află într-o situație de vulnerabilitate extremă care necesită îngrijire permanentă, adaptări costisitoare ale mediului de viață și asistență medicală specializată. Diferențierea arbitrară pe baza naturii bolii care a cauzat invaliditatea, în loc de gradul invalidității în sine, este profund nejustă și lipsită de orice rațiune medicală sau etică.

Al treilea criteriu obiectiv este necesitatea unor tratamente medicale costisitoare care depășesc capacitatea financiară normală a unui pensionar și care nu sunt integral acoperite de

sistemul public de sănătate. În România, sistemul public de sănătate are liste limitate de medicamente compensate și decontate, iar multe tratamente moderne și eficiente pentru diverse boli cronice grave, inclusiv boli non-oncologice, nu sunt incluse în aceste liste sau sunt incluse cu restricții și condiții severe. Un pacient care necesită tratamente cu un cost anual de peste 50.000 de euro, indiferent de natura bolii, se află într-o situație financiară disperată, care impune și legitimează de drept accesul la fondurile acumulate de-a lungul vieții active și gândite tocmai pentru astfel de situații neprevăzute.

Al patrulea criteriu obiectiv este impactul bolii asupra capacității de muncă și asupra veniturilor familiei. O boală care transformă un membru productiv al familiei într-o persoană complet dependentă de îngrijire, obligând adesea și un alt membru al familiei să renunțe la locul de muncă pentru a asigura îngrijirea, are un impact economic devastator indiferent de natura bolii. Un accident vascular cerebral care lasă un părinte de familie hemiplegic la vârsta de 65 de ani, necesitând îngrijire permanentă din partea soțului sau soției care trebuie să renunțe la locul de muncă, are un impact economic comparabil sau chiar superior cu cel al unui diagnostic de cancer, iar diferențierea în dreptul de acces la economii pe baza naturii bolii este complet arbitrară.

Toate aceste criterii medicale obiective, validate științific și utilizate în practica medicală internațională, sunt întrunite în mod egal sau chiar mai pronunțat de numeroase boli non-oncologice. Lipsa oricărei referințe la aceste criterii în legislația contestată demonstrează caracterul arbitrar și neștiințific al diferențierii instituite. Legea nu se bazează pe criterii medicale obiective, ci pare să fie rezultatul unui lobby sectorial sau al unei percepții culturale distorsionate conform căreia cancerul ar fi „regina bolilor”, ignorând realitatea medicală conform căreia există numeroase alte afecțiuni la fel de grave, invalidante și costisitoare.

C. Incompatibilitatea flagrantă cu jurisprudența Curții Constituționale privind principiul egalității

Curtea Constituțională a României a dezvoltat o jurisprudență consistentă și bine cristalizată privind principiul egalității în drepturi, principiu fundamental al oricărui stat de drept democratic. Curtea a statuat în mod explicit că principiul egalității în drepturi presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit de lege, nu sunt diferite. Dimpotrivă, situații care sunt în mod obiectiv diferite pot justifica, în raport cu scopul specific pe care îl urmărește norma legală, tratamente diferențiate. Cu toate acestea, orice diferențiere instituită de lege trebuie să fie bazată pe criterii obiective, raționale, rezonabile și proporționale, și trebuie să existe o legătură logică și necesară între criteriul de diferențiere ales și scopul legitim urmărit de legiuitor.

În speță, situațiile medicale ale pacienților cu cancer și ale pacienților cu alte boli grave sunt fundamental similare, dacă nu chiar identice, din toate perspectivele relevante pentru scopul declarat al legii. Din perspectiva gravității medicale, atât cancerul în stadii avansate cât și bolile cardiovasculare severe, accidentele vasculare cerebrale majore sau bolile neurodegenerative progresive sunt afecțiuni cu prognostic rezervat sau sever, care pun în pericol viața pacientului pe termen scurt sau mediu. Din perspectiva necesității accesului la fonduri financiare pentru tratament, toate aceste boli necesită tratamente costisitoare, îngrijiri medicale specializate, dispozitive medicale scumpe – medicamente inovatoare care nu sunt integral decontate de sistemul public – și adaptări ale mediului de viață.

Din perspectiva impactului asupra calității vieții pacientului și a familiei acestuia, toate aceste boli grave produc suferință fizică și psihică intensă, reduc dramatic autonomia și capacitatea de autoîngrijire, necesită suport permanent din partea familiei sau a îngrijitorilor profesioniști, și generează costuri directe și indirecte substanțiale care epuizează rapid economiile familiale. Din perspectiva impactului social și economic, toate aceste boli transformă persoane active și productive în persoane dependente de îngrijire, generează absențe prelungite de la locul de muncă

sau chiar incapacitate totală de muncă și creează o povară pentru sistemul de sănătate publică și cel de asistență socială.

Având în vedere aceste similarități evidente și incontestabile între situațiile medicale comparate, distincția operată de lege este vădit arbitrară, lipsită de orice rațiune obiectivă și disproporționată față de orice scop legitim pe care l-am putea presupune. Curtea Constituțională a afirmat în mod constant că o diferențiere care nu se bazează pe criterii obiective și raționale, care nu are o justificare legitimă clară sau este disproporționată față de scopul urmărit constituie o încălcare a principiului egalității și este, prin urmare, neconstituțională.

Mai mult decât atât, Curtea Constituțională a statuat că legiuitorul trebuie să respecte o marjă rezonabilă de apreciere în reglementarea diverselor domenii ale vieții sociale, dar această marjă nu poate fi exercitată în mod arbitrar sau discriminatoriu. Orice clasificare sau diferențiere instituită de lege trebuie să aibă o bază obiectivă și rezonabilă, să urmărească un scop legitim și să existe o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. În cazul prezentei legislații, nu doar că lipsește orice bază obiectivă pentru diferențiere, dar chiar dacă am presupune existența unui scop legitim abstract, mijloacele utilizate sunt vădit disproporționate și injuste.

D. Suspiciunea de influență nedeclarată și de capturare a procesului legislativ

Caracterul arbitrar și neexplicat al acestei diferențieri ridică suspiciuni legitime și îngrijorătoare cu privire la modul în care această legislație a fost elaborată și adoptată. Există un risc real și bine fundamentat ca această diferențiere să nu fie rezultatul unei analize obiective, științifice și echilibrate a nevoilor pacienților și a situației sistemului de sănătate românesc, ci mai degrabă rezultatul unui lobby medical sectorial, al unor presiuni din partea asociațiilor de pacienți oncologici care sunt poate mai bine organizate și mai vocale decât asociațiile pacienților cu alte boli, sau chiar al unor calcule politice privind popularitatea anumitor categorii de boli în percepția publică.

Fenomenul de capturare a procesului legislativ prin lobbying sectorial este bine documentat în literatura de specialitate privind politicile publice și reprezintă o amenințare serioasă la adresa principiului interesului public general care ar trebui să ghideze orice legislație. Când o lege este elaborată nu pe baza unei analize obiective și cuprinzătoare a tuturor intereselor legitime în joc, ci pe baza influenței disproporționate a unui grup de interese particular, rezultatul este aproape întotdeauna o legislație inechitabilă, discriminatorie și dăunătoare coeziunii sociale.

În cazul de față, absența totală a oricărei justificări medicale sau științifice pentru diferențierea dintre pacienții oncologici și pacienții cu alte boli grave sugerează că această prevedere nu a fost bazată pe evidență științifică, ci pe alte considerente. Este posibil ca în cadrul procesului de elaborare a legii să fi fost consultate predominant sau chiar exclusiv asociații de pacienți oncologici, organizații medicale specializate în oncologie, sau medici oncologi, fără o consultare echilibrată și cuprinzătoare a reprezentanților pacienților cu alte boli grave, a specialiștilor în cardiologie, neurologie, nefrologie sau alte specialități relevante.

Este de asemenea posibil ca în percepția publică și poate chiar în percepția legiuitorilor, cancerul să fie văzut ca „cea mai gravă boală” din cauze culturale, istorice sau mediatice, ignorându-se realitatea medicală conform căreia bolile cardiovasculare sunt de fapt principala cauză de mortalitate în România și în lume. Această percepție distorsionată nu poate însă justifica o legislație discriminatorie. Un stat de drept, bazat pe principii constituționale, nu poate adopta legi pe baza percepțiilor culturale sau a prejudecăților populare, ci trebuie să se bazeze pe fapte obiective, pe evidență științifică și pe principii de echitate și nediscriminare.

Transformarea unei legi economice, care ar fi trebuit să reglementeze în mod neutru și echitabil accesul cetățenilor la propriile economii de pensii în diverse situații de necesitate, într-un instrument de ierarhizare medicală a suferinței umane reprezintă o abatere gravă de la

principiile unui stat de drept modern și democratic. Este profund non-etic și contrar demnității umane să se sugereze, chiar și implicit, că suferința unui pacient cu cancer este mai demnă de compasiune, mai meritorie de suport legislativ și mai legitimă în ceea ce privește accesul la propriile resurse financiare decât suferința unui pacient cu infarct, accident vascular cerebral sau boală Alzheimer.

E. Efectul de stigmatizare și de ierarhizare a valorii umane

Dincolo de aspectele strict juridice și medicale, această legislație produce un efect de stigmatizare profundă și de ierarhizare implicită a valorii umane, efect incompatibil cu principiile fundamentale ale unei societăți democratice. Prin acordarea unui tratament privilegiat pacienților oncologici, legea sugerează implicit că viața și suferința acestor pacienți comportă o valoare superioară vieții și suferinței pacienților cu alte boli grave.

Aceasta creează o ierarhie a demnității umane bazată pe criteriul naturii bolii, ceea ce este profund contrar articolului 1 alineatul 3 din Constituție care stipulează că România este un stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.

Un pacient care a suferit un accident vascular cerebral și se află într-un pat de spital sau la domiciliu, paralizat, incapabil să comunice verbal din cauza afaziei, alimentat prin sondă nazogastrică, dependent complet de îngrijirea permanentă a familiei sau a personalului medical, va afla că nu poate accesa integral propriile economii pentru a-și asigura îngrijiri de calitate superioară sau pentru a-și adapta locuința la noile nevoi. În același timp, va constata că un pacient cu un diagnostic de cancer, chiar dacă acest cancer este într-un stadiu incipient, tratabil și cu prognostic favorabil, are dreptul legal de a accesa 100% din economii. Mesajul implicit transmis de această legislație este că boala lui nu este „suficient de gravă” sau „suficient de importantă” pentru a merita același tratament.

Acest efect de stigmatizare și de ierarhizare a suferinței este amplificat în contextul interacțiunilor sociale și familiale. Familiile pacienților cu boli non-oncologice grave vor simți, pe bună dreptate, că suferința persoanelor dragi lor nu este recunoscută și respectată în mod egal de către societate și de către stat. Vor exista situații profund nedrepte în care doi pacienți, aflați în același spital, în paturi învecinate, cu prognostic vital similar, cu nevoi medicale similare și cu același grad de dependență de îngrijire, vor avea drepturi complet diferite privind accesul la propriile economii, doar pentru că unul are un diagnostic de cancer iar celălalt de insuficiență cardiacă terminală sau boală Alzheimer avansată.

Această ierarhizare legislativă a bolilor și, implicit, a valorii pacienților creează, de asemenea, un precedent extrem de periculos pentru legislația viitoare. Dacă acceptăm principiul conform căruia anumite categorii de boli sunt „mai importante” sau „mai demne” de tratament preferențial legislativ decât altele, pe baze arbitrare și nu pe criterii medicale obiective, deschidem poarta către o erodare progresivă a principiului egalității în drepturi și către o fragmentare a sistemului de protecție socială pe criterii tot mai arbitrare și discriminatorii. Măine, o altă legislație ar putea acorda privilegii anumitor categorii de bolnavi pe baza altor criterii la fel de arbitrare, creând un mozaic fragmentat și inechitabil de drepturi și privilegii în care fiecare categorie de pacienți luptă pentru recunoaștere în locul unui sistem unitar bazat pe criterii obiective și echitabile.

2. ÎNCĂLCAREA DREPTULUI DE PROPRIETATE PRIVATĂ – art. 44 din Constituția României

A. Natura juridică a fondurilor de pensii private și dreptul incontestabil de proprietate

Fondurile acumulate în Pilonul II și în Pilonul III de pensii private reprezintă, din punct de vedere juridic, proprietate privată incontestabilă a contribuabilului. Această calificare nu este o simplă opinie doctrinară sau o interpretare subiectivă, ci rezultă în mod direct din însăși natura și proveniența acestor fonduri, precum și din prevederile legale și constituționale privind dreptul de proprietate. Contribuțiile către Pilonul II, în cuantum de 4,75% din salariul brut, sunt reținute în mod obligatoriu din venitul brut al angajatului înainte ca acesta să primească salariul net. Aceste contribuții nu provin din bugetul de stat, nu sunt o formă de asistență socială și nu reprezintă o prestație unilaterală din partea statului către cetățean. Dimpotrivă, ele reprezintă o parte din remunerația muncii prestate de angajat, o parte din valoarea creată de acesta prin activitatea sa profesională, parte care este reținută obligatoriu prin lege pentru a fi investită în vederea asigurării unui venit de pensie suplimentar față de pensia publică din Pilonul I.

Contribuțiile către Pilonul III sunt și mai clar marcate ca fiind proprietate privată, deoarece sunt complet voluntare și rezultă dintr-o decizie liberă și conștientă a contribuabilului de a economisi o parte din venitul său pentru viitor. Aceste contribuții beneficiază de o scutire de impozit pe venit, care reprezintă un stimulent fiscal oferit de stat pentru a încuraja economisirea voluntară, dar nu transformă în niciun fel natura privată a fondurilor astfel acumulate. Stimulentul fiscal este similar cu alte facilități fiscale existente în legislația română, cum ar fi deducerile pentru cheltuieli medicale, pentru donații caritabile sau pentru prime de asigurare de viață, și nu are ca efect juridic transformarea proprietății private în proprietate publică sau quasi-publică.

Este esențial să înțelegem că atât contribuțiile către Pilonul II cât și cele către Pilonul III au fost deja supuse impozitării la momentul reținerii din salariul brut. Salariul brut include impozitul pe venit, astfel încât contribuția către fondurile de pensii se face din venit deja impozitat. Aceasta înseamnă că cetățeanul a plătit deja către stat impozitul datorat pentru veniturile din muncă, iar suma transferată către fondurile de pensii private reprezintă o economie realizată din venitul net disponibil, chiar dacă tehnic este reținută din salariul brut pentru simplificare administrativă. Orice restrângere a dreptului de dispoziție asupra acestor fonduri reprezintă, prin urmare, o intervenție a statului în dreptul de proprietate privată legitimă și legal dobândită a cetățeanului.

B. Restrângerea severă și disproporționată a dreptului de dispoziție - privare de 70% din proprietate

Limitarea legală la 30% din propriile economii reprezintă o restrângere extrem de severă și disproporționată a dreptului fundamental de proprietate privată. Pentru a înțelege magnitudinea acestei restricții, trebuie să analizăm efectele concrete asupra unui contribuabil tipic. Să presupunem un cetățean care a contribuit timp de 30 de ani la Pilonul II de pensii private, acumulând o sumă de 100.000 de lei. Conform legislației contestate, acest cetățean va putea retrage la pensionare doar 30.000 de lei dintr-o dată, iar restul de 70.000 de lei vor fi blocați și plătiți eşalonat pe o perioadă de 8 ani sau sub formă de rentă viageră. Practic, proprietarul este privat de 70% din dreptul de dispoziție asupra propriei averi, fără o justificare clară, convingătoare și proporțională.

Această restricție este și mai gravă dacă analizăm situațiile concrete în care cetățenii ar putea avea nevoie de acces rapid la sume mai mari. Un cetățean diagnosticat cu o boală gravă care necesită un tratament medical inovator în valoare de 60.000 de lei, tratament care nu este acoperit de sistemul public de sănătate și care ar putea salva viața sau prelungi semnificativ speranța de viață cu o calitate bună, nu va putea accesa decât 30.000 de lei din propriile economii, fiind astfel

condamnat fie să renunțe la tratament, fie să încerce să împrumute diferența de la familie, prieteni sau instituții financiare, cu toate costurile și stresul asociat. Un cetățean care dorește să își ajute copilul sau nepotul în achiziționarea unei locuințe, oferindu-i un avans dintr-o singură tranșă pentru a evita ratele bancare mari pe termen lung, nu va putea face acest lucru cu propriile economii acumulate de-a lungul vieții.

Un cetățean care descoperă o oportunitate de investiție avantajoasă – de exemplu, achiziționarea unei mici afaceri de familie sau investiția în modernizarea unei proprietăți care ar putea genera venit suplimentar – nu va putea utiliza decât o fracțiune din economiile sale pentru a profita de această oportunitate. Un cetățean care dorește să își petreacă ultimii ani de viață activă călătorind și vizitând locuri pe care și-a dorit întotdeauna să le vadă, împlinind visuri amânate de-a lungul deceniilor de muncă, nu va putea face acest lucru cu propriile economii decât într-o măsură extrem de limitată.

Toate aceste exemple demonstrează că restricția de 70% nu este o simplă inconveniență administrativă sau o limitare minoră, ci reprezintă o privare substanțială de dreptul de proprietate și de libertatea de a dispune de propriile resurse conform propriilor priorități și valori. Statul intervine practic în cele mai intime și personale decizii ale cetățenilor privind modul în care își alocă resursele financiare în ultima parte a vieții, impunând o viziune paternalistă conform căreia cetățenii nu sunt suficient de responsabili sau de inteligenți pentru a-și gestiona propriile economii.

C. Comparația inechitabilă cu alte forme de economisire și de investiții financiare

Caracterul disproporționat și discriminatoriu al acestei restricții devine și mai evident atunci când comparăm regimul juridic al fondurilor de pensii private cu regimul aplicabil altor forme de economisire și investiții financiare disponibile cetățenilor români. Această comparație relevă o inconsecvență fundamentală în abordarea statului față de economiile private și pune sub semnul întrebării raționalitatea și echitatea legislației contestate.

Depozitele bancare, care reprezintă cea mai comună formă de economisire pentru majoritatea cetățenilor, pot fi retrase integral în orice moment, fără nicio restricție cantitativă sau temporală, cu excepția eventualelor penalități contractuale pentru retragerea anticipată a depozitelor la termen, penalități care sunt însă rezultatul unui acord contractual liber consimțit și nu al unei intervenții legislative obligatorii. Un cetățean care a economisit 100.000 de lei într-un depozit bancar poate retrage întreaga sumă oricând dorește, pentru orice scop consideră necesar, fără ca statul să intervină pentru a-i limita acest drept sub pretextul că ar putea cheltui banii în mod iresponsabil. Singura impozitare aplicabilă este cea pe dobânzile generate de depozit, nu pe capitalul principal, care rămâne proprietatea integrală și liberă a depozitarului.

Titlurile de stat, emise de către Ministerul Finanțelor tocmai pentru a atrage economiile cetățenilor către finanțarea necesităților bugetare, pot fi vândute pe piața secundară în orice moment, oferind investitorului lichiditate aproape completă. Un cetățean care a investit economiile în certificate de trezorerie sau obligațiuni de stat poate, în funcție de condițiile de piață, să își lichideze investiția înainte de scadență, recuperând capitalul investit plus o parte din dobânzile acumulate. Impozitarea se aplică doar pe câștigul de capital realizat, adică pe diferența între prețul de vânzare și prețul de achiziție, nu pe întregul capital. Este paradoxal și profund contradictoriu ca statul să permită accesul liber la fondurile investite în titluri de stat emise de el însuși, dar să restricționeze drastic accesul la fonduri investite în pensii private, care sunt tot o formă de economisire pe termen lung.

Fondurile mutuale și fondurile tranzacționate la bursă, cunoscute sub acronimul ETF, oferă investitorilor posibilitatea de a-și diversifica portofoliul și de a obține randamente potențial superioare depozitelor bancare. Aceste instrumente financiare pot fi lichidate în orice moment lucrător, la valoarea de piață a momentului, fără restricții legislative privind procentul care poate fi retras sau perioada în care trebuie eşalonată retragerea. Un investitor care deține unități de fond

mutuale în valoare de 100.000 de lei poate decide să vândă întregul portofoliu într-o singură zi dacă consideră oportun, plătind doar impozitul pe câștigul de capital realizat, dacă există un astfel de câștig. Nu există nicio intervenție paternalistă a statului care să limiteze această libertate de decizie.

Investițiile imobiliare, deși mai puțin lichide din cauza naturii activului și a timpului necesar pentru vânzare, pot fi în principiu vândute integral și simultan, fără ca statul să impună o limitare artificială conform căreia proprietarul ar putea vinde doar 30% din valoarea imobilului și restul ar trebui eșalonat pe opt ani. Această comparație, deși aparent absurdă, ilustrează exact absurditatea restricției impuse în cazul fondurilor de pensii private. Proprietatea este proprietate, indiferent de forma în care este deținută, și dreptul de dispoziție este un atribut esențial al dreptului de proprietate.

Toate aceste comparații conduc la o întrebare fundamentală și neeludabilă: de ce sunt banii economisiți în fonduri de pensii private tratați atât de diferit, de restrictiv și de discriminatoriu față de orice altă formă de economisire disponibilă în România, când acești bani provin din exact aceeași sursă – venitul propriu al cetățeanului, venit care a fost deja impozitat la momentul obținerii? Care este justificarea rațională, proporțională și constituțională pentru această diferențiere drastică? Răspunsul, teribil de simplu, este că nu există o astfel de justificare. Restricția este rezultatul unui paternalism excesiv al statului și al unei viziuni conform căreia cetățenii trebuie „protejați de ei înșiși”, viziune care este fundamental incompatibilă cu principiile unei societăți democratice mature și cu respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

D. Neconstituționalitatea dublei impozitări și al cumulului restricție-impozitare

Situația încălcării dreptului de proprietate devine și mai gravă atunci când analizăm nu doar restricția de retragere în sine, ci cummul dintre această restricție și regimul fiscal aplicabil la retragere. România aplică cea mai defavorabilă combinație posibilă dintre restricții cantitative și impozitare, combinație care echivalează practic cu o confiscare parțială a proprietății private și care nu are echivalent în niciuna dintre țările invocate de guvern ca justificare pentru această legislație.

Conform modificărilor fiscale introduse prin primul pachet de măsuri al Guvernului Bolojan, de la 1 august 2025 s-a introdus plata contribuției la asigurările sociale de sănătate în cuantum de 10% și pentru veniturile obținute din pensiile private, atât din Pilonul II cât și din Pilonul III, iar Curtea Constituțională a respins sesizarea de neconstituționalitate pe această lege. Această contribuție CASS se aplică pentru partea din venitul de pensie care depășește plafonul de 3.000 lei lunar. În plus, venitul impozabil din pensiile private se stabilește prin deducerea din valoarea câștigului, adică din diferența dintre sumele primite și contribuțiile nete plătite de participant, a sumei neimpozabile de 3.000 lei și, după caz, a CASS-ului. Aceasta înseamnă că un pensionar care reține o sumă semnificativă din pensia privată va plăti atât CASS de 10% pe partea care depășește 3.000 lei, cât și impozit pe venitul considerat „câștig”, adică pe randamentul investițiilor fondului de pensii.

Pentru a înțelege concret impactul acestei duble impozitări, să analizăm un exemplu numeric. Un cetățean a contribuit timp de 30 de ani la un fond de pensii private, contribuțiile totale nete fiind de 80.000 de lei, iar valoarea totală a contului la momentul pensionării fiind de 150.000 de lei, datorită randamentului investițiilor fondului. Conform legii, cetățeanul poate reține maxim 30% dintr-o dată, adică 45.000 de lei. Din această sumă, după scăderea plafonului neimpozabil de 3.000 lei, rămân 42.000 de lei supuși CASS de 10%, adică 4.200 lei. „Câștigul” corespunzător acestei retrageri este de $45.000 - (80.000 \times 30\%) = 21.000$ lei, din care se scade CASS-ul deja plătit, rezultând un venit impozabil de aproximativ 16.800 lei, pe care se aplică impozitul pe venit de 10%, adică 1.680 lei. În total, din cei 45.000 de lei retrași, cetățeanul pierde 5.880 lei prin

impozitare, adică peste 13% din suma retrasă, în condițiile în care contribuțiile inițiale au fost deja făcute din venit brut impozitat.

Această situație reprezintă o formă de dublă sau chiar triplă impozitare care contravine principiilor fundamentale ale dreptului fiscal și ale dreptului de proprietate. În primul rând, contribuțiile au fost făcute din salariul brut, care a fost deja supus impozitului pe venit la momentul obținerii. În al doilea rând, la retragere se aplică din nou CASS de 10% pe partea semnificativă a sumei. În al treilea rând, se aplică impozit pe „câștigul” realizat prin investiții, deși acest câștig ar trebui tratat similar câștigurilor de capital din alte investiții financiare, unde impozitarea este mai favorabilă sau chiar inexistentă sub anumite praguri.

Comparația cu țările invocate de guvern ca justificare pentru legislația restrictivă face și mai evidentă inechitatea și severitatea regimului românesc. În Bulgaria, pensiile publice și private nu sunt deloc impozitate. Cetățenii bulgari nu plătesc impozit pe venit pentru pensiile primite din Pilonul II sau III, indiferent de valoarea acestora. Aceasta înseamnă că, deși Bulgaria aplică la rândul său restricții privind modalitatea de retragere în funcție de suma acumulată, aceste restricții nu sunt cumulate cu o impozitare la retragere, ci doar cu o impozitare a contribuțiilor în perioada de acumulare, prin mecanismele fiscale normale.

În Croația, pensiile private nu sunt impozitate la retragere. Sistemul croat permite retragerea unei sume forfetare de până la 15% din Pilonul II și până la 30% din Pilonul III, dar aceste sume sunt primite de beneficiar integral, fără impozitări suplimentare. În Irlanda, impozitarea la retragere se aplică doar dacă suma totală retrasă depășește pragul foarte generos de 200.000 de euro, prag care este inaccesibil pentru majoritatea contribuabililor și care recunoaște practic caracterul de economie personală legitimă al fondurilor acumulate sub acest nivel.

România aplică astfel cea mai restrictivă și mai defavorabilă combinație din întreaga Europă: limitare severă de retragere la doar 30% plus impozitare semnificativă prin CASS și impozit pe câștig. Aceasta nu este o simplă eroare legislativă, ci reprezintă o politică deliberată de diminuare a valorii economiilor private ale cetățenilor, o politică care echivalează, în termeni practici și economici, cu o confiscare parțială a proprietății private. Statul, în loc să încurajeze și să respecte economisirea pe termen lung a cetățenilor, penalizează dublu această economisire: o dată prin restricția de acces și, a doua oară, prin impozitare excesivă. Acest cumul este vădit neconstituțional și incompatibil cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind respectarea dreptului de proprietate.

3. ÎNCĂLCAREA LIBERTĂȚII ECONOMICE ȘI AL PRINCIPIULUI NERETROACTIVITĂȚII – art. 45 și art. 15 alin. 2 din Constituția României

A. Natura juridică fundamental distinctă a Pilonului II și Pilonului III

Pentru a înțelege profunzimea neconstituționalității tratamentului aplicat Pilonului III, este esențial să analizăm natura juridică radical diferită a celor doi piloni de pensii private și să demonstrăm că aplicarea aceluiași restricții draconice la ambii piloni ignoră diferențe fundamentale care justifică tratamente legislative complet diferite.

Pilonul II de pensii private, cunoscut și sub denumirea de pensii private obligatorii, a fost instituit în România prin Legea nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat și reprezintă o componentă obligatorie a sistemului public de asigurări sociale. Caracterul obligatoriu al Pilonului II derivă din faptul că toți angajații sub o anumită vârstă la momentul introducerii sistemului sunt obligați prin lege să contribuie o cotă din salariul lor brut către un fond de pensii administrat privat. În prezent, această cotă este de 4,75% din salariul brut și este reținută automat de către angajator, fără ca angajatul să aibă opțiunea de a refuza această contribuție sau de a opta pentru o altă destinație a acestor fonduri.

Natura obligatorie a Pilonului II îi conferă o funcție de protecție socială imperativă similară celei a Pilonului I, pensiile publice de stat. Statul a decis, prin politici publice, că sistemul public de pensii pay-as-you-go din Pilonul I nu va fi sustenabil pe termen lung din cauza îmbătrânirii populației și scăderii raportului între contribuabilii activi și pensionari, și a introdus Pilonul II ca un mecanism de capitalizare obligatoriu pentru a diversifica sursele de venit ale pensionarilor viitori. Această decizie de politică publică, deși discutabilă în implementarea sa specifică, reflectă o funcție legitimă de protecție socială a statului și poate justifica, într-o anumită măsură, existența unor reglementări mai stricte privind modalitatea de accesare a acestor fonduri.

Totuși, chiar și în cazul Pilonului II, trebuie subliniat că fondurile acumulate rămân proprietatea individuală a fiecărui participant, nu devin proprietatea statului sau a fondului de pensii. De altfel, și moștenitorii legali ai unei persoane decedate pot moșteni aceste fonduri. Caracterul obligatoriu se referă la obligația de a contribui și de a participa la sistem, nu la o transformare a proprietății private în proprietate publică sau colectivă. Cu toate acestea, funcția de protecție socială imperativă a Pilonului II ar putea justifica, într-o anumită măsură limitată și proporțională, existența unor restricții privind retragerea fondurilor, pentru a asigura că acestea își îndeplinesc într-adevăr scopul de a furniza un venit de pensie pe termen lung.

Situația Pilonului III este radical și fundamental diferită. Pilonul III, cunoscut și sub denumirea de pensii private facultative, este instituit prin Legea nr. 204/2006 privind pensiile facultative și reprezintă o componentă complet voluntară, lăsată la libera alegere a fiecărui cetățean. Contribuțiile la Pilonul III sunt 100% facultative, rezultând dintr-o decizie liberă, conștientă și autonomă a participantului de a economisi o parte din venitul său curent pentru a-și suplimenta veniturile de pensie viitoare. Nimeni nu este obligat să contribuie la Pilonul III, nimeni nu este sancționat pentru că nu contribuie, iar fiecare participant decide liber dacă, când, cât și către ce fond specific de pensii facultative dorește să contribuie.

Pilonul III reprezintă, în esență sa juridică, un contract privat voluntar între două părți private: pe de o parte cetățeanul care dorește să economisească, iar pe de altă parte administratorul fondului de pensii facultative, care este o societate comercială privată autorizată de Autoritatea de Supraveghere Financiară. Acest contract este guvernat de principiile generale ale dreptului civil privind libertatea contractuală, autonomia de voință a părților, și caracterul consensual al obligațiilor asumate. La momentul încheierii contractului de aderare la un fond de pensii facultative, participantul și administratorul negociază și acceptă o serie de condiții contractuale, inclusiv schema de investiții care va fi urmată de fond, nivelul comisioanelor percepute de administrator pentru gestionarea activelor, condițiile și modalitățile de retragere a fondurilor acumulate, precum și opțiunile de lichiditate disponibile în diverse circumstanțe.

Toate aceste elemente contractuale sunt negociate și acceptate liber de către ambele părți, în cadrul unui raport juridic de egalitate și reciprocitate specific dreptului privat. Statul intervine în această relație contractuală doar în măsura în care autorizează și supraveghează administratorii de fonduri pentru a proteja interesele participanților împotriva fraudei, gestiunii imprudente sau abuzului, și în măsura în care oferă un stimul fiscal modest sub forma scutirii de impozit pe venit de 10% pentru contribuțiile de până la 400 de euro anual, tocmai pentru a încuraja această formă voluntară de economisire pe termen lung.

Caracterul complet voluntar și contractual al Pilonului III îl face fundamental diferit de Pilonul II obligatoriu și justifică un tratament legislativ complet diferit. În timp ce pentru Pilonul II s-ar putea argumenta, cu mari rezerve și cu condiția respectării proporționalității, că statul are un anumit interes legitim în a asigura că fondurile obligatorii acumulate servesc efectiv scopului de protecție socială pentru care au fost instituite, un astfel de argument nu poate fi extins la Pilonul III. Pentru Pilonul III, statul nu are niciun interes legitim în a impune modalități restrictive de retragere care contravin acordului de voință dintre părțile contractante. Participantul la Pilonul III a ales în mod liber să economisească într-un anumit mod, într-un anumit fond, cu anumite condiții

negociate, iar intervenția legislativă care modifică retroactiv aceste condiții contractuale reprezintă o încălcare gravă a principiului libertății contractuale, a principiului securității raporturilor juridice, și, în cele din urmă, a dreptului de proprietate privată.

B. Încălcarea principiului libertății contractuale și a *pacta sunt servanda*

Libertatea contractuală este un principiu fundamental al dreptului civil, recunoscut explicit în Codul Civil și implicit garantat de Constituție prin articolul 44 privind dreptul de proprietate și articolul 45 privind libertatea economică. Acest principiu înseamnă că orice persoană are dreptul de a încheia sau nu contracte, de a alege liber co-contractantul, de a negocia conținutul contractului în limitele legii și ordinii publice și de a-și asuma obligații pe care le consideră acceptabile și benefice pentru interesele sale. Corelativ acestui principiu, există principiul *pacta sunt servanda*, consacrat în dreptul intern și internațional, conform căruia contractele legal încheiate au putere de lege între părți și trebuie executate cu bună-credință.

În cazul contractelor de aderare la fonduri de pensii facultative din Pilonul III, participantul și administratorul au încheiat un contract privat care specifica, printre altele, condițiile în care participantul va putea retrage fondurile acumulate la atingerea vârstei de pensionare sau în alte circumstanțe specifice. Înainte de adoptarea legii contestate, participanții aveau dreptul, conform legislației existente și a contractelor încheiate, să retragă integral fondurile acumulate fie dintr-o singură tranșă la momentul pensionării, fie eșalonat pe o perioadă de până la cinci ani, conform opțiunii lor libere. Această flexibilitate reprezenta unul dintre avantajele competitive ale Pilonului III față de alte forme de economisire și a constituit un factor important în decizia multor cetățeni de a contribui la aceste fonduri.

Legea contestată intervine acum, cu efect retroactiv asupra tuturor contractelor existente, și modifică fundamental condițiile de retragere, limitând accesul la maximum 30% din fondurile acumulate sub formă de retragere unică și impunând eșalonarea restului de 70% pe o perioadă de opt ani sau sub formă de rentă viageră. Această modificare legislativă unilaterală a condițiilor contractuale reprezintă o încălcare flagrantă a principiului libertății contractuale și a principiului *pacta sunt servanda*. Participanții la Pilonul III și-au asumat contribuții voluntare pe parcursul mai multor ani sau chiar decenii, bazându-se pe anumite condiții contractuale negociate și acceptate la momentul aderării. Modificarea retroactivă a acestor condiții în defavoarea participantului, fără consimțământul acestuia și fără nicio compensație, echivalează cu o repudiare legislativă a obligațiilor contractuale asumate de stat prin cadrul legal existent la momentul încheierii contractelor.

Este important de subliniat că în cazul Pilonului III, spre deosebire de Pilonul II, nu poate fi invocată o funcție imperativă de protecție socială care ar justifica intervenția statului. Pilonul III este opțional, iar cei care au ales să contribuie la acest pilon au făcut-o din proprie inițiativă, în baza unei evaluări personale a avantajelor și dezavantajelor acestei forme de economisire. Dacă statul consideră că condițiile contractuale inițiale nu erau adecvate pentru protejarea intereselor participanților, putea să introducă reglementări noi pentru contractele viitoare, lăsând contractele existente să fie guvernate de condițiile sub care au fost încheiate. Aplicarea retroactivă a noilor restricții încalcă principiul neretroactivității legii civile și principiul securității raporturilor juridice, principii fundamentale ale statului de drept.

C. Efectul devastator și contraproductiv asupra viabilității Pilonului III

Dincolo de aspectele strict juridice privind încălcarea libertății contractuale și a dreptului de proprietate, noua reglementare va avea un efect economic și social devastator asupra întregului sistem al pensiilor private facultative din Pilonul III, efect pe care îl putem anticipa cu un grad foarte ridicat de certitudine pe baza principiilor economice fundamentale privind comportamentul rațional al agenților economici și pe baza experiențelor comparative din alte țări care au implementat măsuri similare.

Logica economică de bază ne spune că indivizii vor alege să plaseze economiile lor în acele instrumente financiare care le oferă combinația optimă dintre randament, risc, lichiditate și flexibilitate. Înainte de adoptarea legii contestate, Pilonul III oferea un avantaj fiscal modest sub forma scutirii de impozit pe venit de 10% pentru contribuții, un randament potențial superior depozitelor bancare datorită investițiilor diversificate ale fondurilor în acțiuni, obligațiuni și alte instrumente, precum și o flexibilitate rezonabilă privind retragerea fondurilor la pensionare. Acum, legea contestată elimină practic avantajul flexibilității, care era unul dintre cele mai importante beneficii ale Pilonului III din perspectiva multor participanți.

Cetățenii vor percepe Pilonul III ca pe o capcană financiară în care banii sunt efectiv blocați în proporție de 70% pentru o perioadă nedeterminată și imprevizibilă, sunt supuși unei impozitări semnificative la retragere prin CASS de 10% și impozit pe câștig, și nu pot fi accesați flexibil în caz de necesități personale urgente sau de oportunități de investiție avantajoase. În aceste condiții, argumentul economic pentru a continua să contribuie la Pilonul III sau pentru a adera la un astfel de fond devine extrem de slab, iar alternativele disponibile devin mult mai atractive.

Titlurile de stat oferă siguranță maximă, fiind garantate de stat, oferă lichiditate completă prin posibilitatea vânzării pe piața secundară și sunt impozitate doar pe câștigul de capital realizat, nu pe întregul capital investit. Fondurile mutuale și ETF-urile oferă diversificare și potențial de randament similar sau chiar superior fondurilor de pensii, oferă lichiditate completă prin posibilitatea vânzării oricând și sunt supuse unui regim fiscal similar sau mai favorabil. Depozitele bancare, deși oferă randamente mai scăzute în prezent, oferă siguranță garantată până la 100.000 de euro prin Fondul de Garantare a Depozitelor Bancare și lichiditate completă. Chiar și investițiile imobiliare, deși mai puțin lichide, oferă un control total asupra activului și posibilitatea de a-l vinde integral când proprietarul consideră oportun.

Fără de toate aceste alternative, Pilonul III devine considerabil mai puțin atractiv. Un cetățean rațional, analizând cost-beneficiu, va alege să nu contribuie la Pilonul III sau să își retragă contribuțiile existente în limita permisă de lege și să le transfere către alte instrumente financiare mai flexibile și mai favorabile.

Acest exod masiv de capital din Pilonul III va avea consecințe grave pentru întregul sistem. Administratorii de fonduri facultative se vor confrunta cu scăderi dramatice ale activelor administrate, atât din cauza lipsei de noi contribuții cât și pe fondul retragerii fondurilor existente de către participanții care ajung la vârsta pensionării. Scăderea bazei de active va reduce veniturile din comisioane ale administratorilor, punând sub presiune viabilitatea economică a multor fonduri mai mici. Unele fonduri s-ar putea vedea nevoite să se retragă de pe piață sau să fie absorbite de fonduri mai mari, reducând competiția și diversitatea din sistem. Pe termen lung, Pilonul III s-ar putea să dispară practic ca pilon semnificativ al sistemului de pensii private, subminând întregul efort de diversificare a surselor de venit pentru pensionari.

Ironia tragică a situației este că administratorii de fonduri de pensii, inclusiv cei din Pilonul III, au făcut probabil lobby pentru adoptarea acestei legislații restrictive, considerând că astfel își vor proteja activele administrate și vor asigura un flux stabil de comisioane pe termen lung. În realitate, tocmai și-au tras un glonț în picior, promovând o legislație care va duce la colapsul componentei facultative a sistemului pe care îl administrează. Participanții raționali vor migra masiv către alte instrumente de economisire, iar noii potențiali participanți nu vor mai vedea niciun avantaj în a adera la Pilonul III. Administratorii au sacrificat viabilitatea pe termen lung a businessului lor pentru o protecție iluzorie pe termen scurt, demonstrând o lipsă de înțelegere a dinamicii pieței și a comportamentului consumatorilor.

D. Discriminarea negativă față de alte instrumente de economisire disponibile pe piață

Aplicarea aceluiași restricții draconice atât pentru Pilonul II obligatoriu, cât și pentru Pilonul III facultativ creează o situație de discriminare negativă profundă și nejustificată a fondurilor de pensii facultative față de toate celelalte instrumente de economisire și investiție disponibile pe piața financiară românească. Această discriminare nu doar că încalcă principiul egalității și al neutralității fiscale și juridice, dar creează distorsiuni majore pe piața de capital și subminează obiectivele declarate ale statului de a încuraja economisirea pe termen lung și dezvoltarea pieței de capital.

4. ÎNCĂLCAREA PRINCIPIULUI PROPORȚIONALITĂȚII – art. 53 din Constituția României

A. Testul proporționalității în jurisprudența constituțională și europeană

Principiul proporționalității reprezintă una dintre cele mai importante garanții împotriva arbitrarului statal și a abuzului de putere legislativă în orice stat de drept democratic modern. Acest principiu, deși nu este menționat explicit în textul Constituției României, a fost consacrat prin jurisprudența constantă a Curții Constituționale ca fiind implicit în articolul 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți, precum și prin aplicarea directă a Convenției Europene a Drepturilor Omului și a jurisprudenței Curții Europene. Conform acestui principiu fundamental, orice restrângere a unui drept sau a unei libertăți fundamentale trebuie să treacă un test complex, multi-etapă, pentru a fi considerată legitimă și constituțională.

Primul element al testului proporționalității este cerința ca restrângerea să fie prevăzută de lege într-o manieră clară, accesibilă, precisă și previzibilă. Această cerință, cunoscută și sub numele de principiul legalității intervenției, asigură că cetățenii pot cunoaște în avans regulile care le guvernează conduita și pot să își planifice activitățile în conformitate cu acestea. În cazul de față, această primă condiție este îndeplinită formal, legea fiind adoptată de Parlament și publicată în Monitorul Oficial conform procedurilor constituționale. Totuși, îndeplinirea acestei condiții formale nu este suficientă și nu vindecă problemele substanțiale care privesc celelalte elemente ale testului de proporționalitate.

Al doilea element al testului este necesitatea în sens larg, respectiv cerința ca restrângerea să urmărească un scop legitim de interes general. Nu orice scop imaginat de legiuitor poate justifica restrângerea unui drept fundamental, ci doar acele scopuri care servesc un interes public autentic, recunoscut și validat în jurisprudența constituțională și europeană. Scopurile legitime tradiționale includ protecția securității naționale, a ordinii publice, a sănătății publice, a moralei publice, sau a drepturilor și libertăților altora. În cazul de față, guvernul invocă protejarea cetățenilor împotriva cheltuirii iresponsabile a economiilor de pensie ca scop legitim. La prima vedere, acest scop ar putea părea legitim, reflectând o preocupare paternalistă a statului pentru bunăstarea cetățenilor. Totuși, legitimitatea acestui scop este profund discutabilă într-o societate democratică matură care respectă autonomia individuală și libertatea de alegere a adulților capabili.

Paternalismul de stat, adică ideea conform căreia statul știe mai bine decât cetățenii ce este în interesul lor și trebuie să îi protejeze de propriile decizii, este o doctrină controversată și general respinsă în filosofia politică liberală și în jurisprudența drepturilor omului. Într-o societate liberă adulții sunt prezumați a fi capabili să ia decizii autonome privind propria lor viață, inclusiv decizii financiare, chiar dacă acestea s-ar putea dovedi, retrospectiv, nesăbuite sau regretabile. Statul poate și trebuie să ofere informații, educație, consiliere și avertismente despre riscurile anumitor decizii, dar nu poate și nu trebuie să înlocuiască complet capacitatea de decizie autonomă a cetățenilor adulți și capabili. Acceptarea unui paternalism atât de extins cum este cel reflectat în legea

contestată ar deschide poarta către justificarea oricărei intervenții statale în viața privată, de la restricționarea consumului de alimente considerate nesănătoase până la impunerea unui regim obligatoriu de exerciții fizice, toate sub pretextul „protejării” cetățenilor de propriile alegeri.

Mai mult decât atât, chiar dacă am accepta în principiu o anumită doză limitată de paternalism de stat pentru protejarea unor grupuri vulnerabile sau a unor persoane cu capacitate decizională diminuată, aplicarea acestui paternalism în mod universal tuturor cetățenilor, fără nicio distincție sau individualizare, este disproporționată și injustă. Legea nu face nicio distincție între un cetățean cu educație financiară superioară, experiență în gestionarea investițiilor, și o situație patrimonială solidă, pe de o parte, și un cetățean fără educație financiară, fără experiență în gestionarea banilor, și cu o istorie de decizii financiare proaste, pe de altă parte. Ambii sunt tratați identic ca fiind incapabili să își gestioneze propriile economii, ceea ce este evident nejust și disproporționat.

B. Adecvarea măsurii la scopul declarat

Al treilea element al testului proporționalității este adecvarea sau aptitudinea măsurii, respectiv cerința ca mijlocul ales de legiuitor să fie apt să conducă efectiv la realizarea scopului legitim invocat. Nu este suficient ca scopul să fie legitim; mijlocul ales trebuie să fie și el apt să realizeze acel scop. În cazul de față, chiar dacă am accepta că protejarea cetățenilor de cheltuirea iresponsabilă a economiilor reprezintă un scop legitim, restricția de 70% din dreptul de retragere nu este un mijloc adecvat pentru a atinge acest scop.

În primul rând, restricția nu diferențiază între situațiile în care retragerea integrală ar fi o decizie financiară prudentă și cele în care ar fi o decizie nesăbuită. Un cetățean care dorește să retragă fondurile pentru a le investi într-o oportunitate mai profitabilă, pentru a achiziționa o locuință, evitând astfel dobânzile mari la credite ipotecare, sau pentru a acoperi cheltuieli medicale majore pentru sine sau pentru un membru al familiei, face o decizie financiară responsabilă și rațională, nu una nesăbuită. Totuși, legea tratează această situație identic cu cea a unui cetățean ipotetic care ar dori să retragă fondurile pentru a le cheltui pe vacanțe luxoase, cazinouri sau bunuri de consum ostentative. Lipsa oricărei nuanțe sau individualizări demonstrează că măsura nu este adecvată scopului pretins.

În al doilea rând, restricția nu abordează în niciun fel problema educației financiare, care este adevărata cauză profundă a eventualelor decizii financiare nesăbuite. Dacă preocuparea genuină a statului ar fi că cetățenii nu au cunoștințele sau abilitățile necesare pentru a lua decizii financiare informate și prudente, atunci soluția adecvată ar fi investiții masive în educația financiară a populației, începând din școală și continuând prin programe de formare pentru adulți, nu restricționarea brutală a dreptului de proprietate. O persoană care înțelege concepte financiare de bază precum valoarea timpului, banilor, puterea dobânzii compuse, importanța diversificării sau riscurile asociate diferitelor decizii financiare este mult mai protejată împotriva deciziilor nesăbuite decât o persoană ignorantă financiar, căreia i se restricționează accesul la propriile economii, fără a i se explica motivele sau fără a i se oferi alternativele și implicațiile diferitelor opțiuni.

În al treilea rând, restricția ignoră complet diversitatea situațiilor personale și a nevoilor specifice fiecărui pensionar. Diferite persoane au nevoi diferite la momentul pensionării, în funcție de situația lor de sănătate, de circumstanțele familiale, de obligațiile financiare existente și de planurile pentru perioada de pensionare. Unii pensionari ar putea avea nevoie de sume mari de bani imediat după pensionare pentru tratamente medicale preventive, pentru adaptarea locuinței la vârstă sau pentru a ajuta copiii sau nepoții în momente critice ale vieții lor. Alții ar putea prefera într-adevăr o eșalonare pe termen lung pentru a asigura un flux constant al venitului. O legislație adecvată ar oferi flexibilitate pentru a se adapta la aceste situații diverse, nu ar impune un regim uniform și rigid tuturor.

În al patrulea rând, măsura are potențial de a produce efecte contrare scopului declarat. Dacă cetățenii percep fondurile de pensii private ca fiind o capcană din care nu își pot recupera banii când au nevoie, vor fi descurajați să economisească în această formă și vor prefera alte instrumente mai flexibile. Rezultatul paradoxal va fi că cetățenii vor avea economii mai mici pentru pensie, nu mai mari, subminând complet scopul declarat al legislației. Este dificil să susții că o măsură este adecvată pentru protejarea economiilor de pensie când efectul ei practic este descurajarea economisirii pentru pensie.

C. Necesitatea în sens strict și existența unor alternative mai puțin restrictive

Al patrulea element al testului proporționalității este necesitatea în sens strict, cunoscută și sub numele de criteriul mijlocului cel mai puțin restrictiv sau principiul subsidiarității măsurilor restrictive. Acest criteriu impune ca legiuitorul să aleagă, dintre toate mijloacele apte să realizeze scopul legitim urmărit, pe cel care restrânge în cea mai mică măsură dreptul sau libertatea fundamentală în cauză. Cu alte cuvinte, dacă există alternative la restricția adoptată care ar putea atinge același scop cu o afectare mai redusă a drepturilor fundamentale, atunci restricția adoptată nu este necesară și, prin urmare, este disproporționată și neconstituțională.

În cazul de față, există numeroase alternative la restricția drastică de 70% care ar putea atinge scopul declarat de protejare a cetățenilor împotriva deciziilor financiare nesăbuite, dar cu o afectare mult mai redusă a dreptului de proprietate și a autonomiei personale. Prima și cea mai evidentă alternativă este instituirea unei consilieri financiare obligatorii și detaliate înainte de orice retragere integrală sau substanțială din fondurile de pensii private. Această consiliere ar putea fi realizată de către consilieri financiari certificați, fie angajați de administratorii fondurilor, fie independenți și acreditați de Autoritatea de Supraveghere Financiară. În cadrul acestei consilieri, care ar putea dura una sau mai multe ședințe și ar putea fi atât individuală cât și sub formă de seminarii de grup, participantul ar primi informații detaliate și personalizate cu privire la mai multe aspecte esențiale.

În primul rând, i s-ar explica implicațiile financiare concrete ale diferitelor opțiuni de retragere, folosindu-se exemple numerice personalizate bazate pe situația specifică a participantului. De exemplu, i s-ar arăta că dacă retrage integral 100.000 de lei acum, va primi o sumă netă de aproximativ 85.000 de lei după impozitare, pe când dacă eșalonează retragerea pe opt ani, va primi aproximativ 12.500 de lei pe an, sumă care, după impozitare și ținând cont de inflație și de randamentul continuu al fondurilor neretrase, ar putea echivala cu o valoare totală prezentă diferită. I s-ar prezenta scenarii alternative: ce s-ar întâmpla dacă ar retrage doar 50% acum și ar lăsa restul să continue să genereze randament, versus retragerea integrală.

În al doilea rând, i s-ar explica riscurile specifice asociate retragerii integrale, inclusiv riscul de longevitate – posibilitatea de a trăi mai mult decât își închipuie și de a rămâne fără resurse financiare în ultimii ani de viață –, riscul inflației – posibilitatea ca puterea de cumpărare a sumei retrase să se erodeze semnificativ în timp dacă banii nu sunt investiți prudent –, riscul presiunii sociale sau familiale – posibilitatea ca membrii familiei sau prietenii să exercite presiuni pentru împrumuturi sau cadouri generoase care să epuizeze rapid economiile –, dar și riscul deciziilor de consum impulsive – tentația de a cheltui pe bunuri sau servicii care oferă satisfacție pe termen scurt dar nu pe termen lung.

În al treilea rând, i s-ar prezenta avantajele potențiale ale eșalonării retragerii pe termen lung, inclusiv continuarea generării de randament pe fondurile neretrase care rămân investite, protecția împotriva inflației prin ajustarea periodică a plăților, securitatea psihologică de a avea un flux constant de venit suplimentar față de pensia publică, dar și avantaje fiscale potențiale dacă retragerile mai mici eșalonate beneficiază de un tratament fiscal mai favorabil decât o retragere mare unică.

În al patrulea rând, i s-ar oferi instrumente de simulare și planificare financiară personalizate care să îi permită să exploreze interactiv diferite scenarii și să vadă impactul pe termen lung al diferitelor decizii. I s-ar putea cere chiar să semneze o declarație pe proprie răspundere în care să confirme că a înțeles toate informațiile prezentate, că a avut posibilitatea să pună întrebări și să primească răspunsuri clare, și că decizia sa de a retrage integral sau parțial fondurile este o decizie informată și asumată în cunoștință de cauză.

Această alternativă a consilierii financiare obligatorii ar realiza scopul de protejare a cetățenilor împotriva deciziilor nesăbuite prin asigurarea că orice decizie este luată în cunoștință de cauză, după expunerea clară la toate informațiile relevante. În același timp, ar respecta autonomia și libertatea de alegere a cetățenilor, lăsând decizia finală în mâinile lor. Dacă după această consiliere un cetățean decide totuși că retragerea integrală este cea mai bună opțiune pentru situația sa specifică, statul ar trebui să respecte această decizie, nu să o anuleze printr-o restricție legislativă.

O a doua alternativă mai puțin restrictivă ar fi instituirea unui sistem de stimulente fiscale pozitive pentru eșalonarea voluntară a retragerii, în loc de restricții obligatorii. De exemplu, fondurile retrase eșalonat pe o perioadă de cel puțin opt ani ar putea beneficia de o scutire totală sau parțială de la CASS și de la impozitul pe câștig, făcând această opțiune semnificativ mai atractivă din punct de vedere financiar decât retragerea integrală. Un cetățean care compară o retragere integrală de 100.000 de lei din care primește net 85.000 de lei după impozitare, cu o eșalonare pe opt ani care i-ar aduce anual aproximativ 13.000 de lei fără impozitare, echivalent cu aproximativ 104.000 de lei valoare totală neactualizată, ar avea un stimulent economic clar să aleagă eșalonarea. Această abordare realizează scopul de încurajare a eșalonării fără a forța pe nimeni și fără a încălca dreptul de proprietate al celor care au motive legitime pentru a prefera retragerea integrală.

O a treia alternativă ar fi stabilirea unei limite de retragere mai generoase, de exemplu 50-60% în loc de doar 30%, eventual cu posibilitatea de creștere graduală în funcție de vârstă sau de alte criterii obiective. De exemplu, la 65 de ani ar putea fi permisă retragerea a 50%, la 70 de ani a 70%, și la 75 de ani a 100%, reflectând realitatea că o persoană în vârstă are o speranță de viață mai redusă și, prin urmare, are nevoie de o mai mare flexibilitate în gestionarea resurselor. Această abordare ar oferi un echilibru mai rezonabil între protecție și libertate decât restricția actuală de 30% care se aplică uniform indiferent de vârstă sau circumstanțe.

O a patra alternativă ar fi diferențierea clară între Pilonul II obligatoriu, pentru care ar putea fi justificate restricții moderate datorită funcției de protecție socială imperativă, și Pilonul III facultativ, pentru care ar trebui să existe libertate totală de retragere, respectând contractul voluntar încheiat între părți. Această abordare ar recunoaște natura juridică diferită a celor doi piloni și ar aplica un regim proporțional fiecăruia.

Existența tuturor acestor alternative demonstrează în mod incontestabil că restricția de 70% adoptată de legiuitor nu este necesară în sens strict. Scopul declarat de protejare a cetățenilor putea fi atins prin mijloace semnificativ mai puțin restrictive, ceea ce face ca alegerea mijlocului cel mai restrictiv să fie disproporționată și neconstituțională.

D. Proporționalitatea în sens strict și analiza cost-beneficiu

Al cincilea și ultimul element al testului proporționalității este proporționalitatea în sens strict, cunoscută și sub numele de criteriul echilibrului just sau al raportului rezonabil cost-beneficiu. Acest criteriu impune ca avantajul social așteptat din adoptarea măsurii restrictive să fie proporțional cu, și să depășească, costul în termeni de drepturi și libertăți fundamentale restrânse. Cu alte cuvinte, trebuie să existe un echilibru rezonabil între interesul general al comunității și protecția drepturilor individuale fundamentale, iar orice măsură care perturbă grav acest echilibru în defavoarea individului este disproporționată și neconstituțională.

Pentru a aplica acest criteriu în cazul de față, trebuie să evaluăm atât beneficiile așteptate ale restricției de 70%, cât și costurile acestora pentru indivizi și pentru societate în ansamblu. În ceea ce privește beneficiile, acestea sunt în cel mai bun caz speculative și necuantificate. Guvernul nu a prezentat nicio analiză empirică, niciun studiu sociologic, nicio proiecție actuarială care să demonstreze câți pensionari ar cheltui într-adevăr în mod nesăbuit și rapid întregul fond de pensii dacă ar avea acces liber la acesta, și care ar fi costul social al acestei situații în termeni de creștere a dependenței de asistență socială sau de deteriorare a condițiilor de viață ale acestor persoane.

În absența unor astfel de date empirice, trebuie să facem evaluări bazate pe logică și pe experiența comparativă. Din punct de vedere logic, persoanele care au economisit constant timp de zeci de ani pentru pensie, demonstrând astfel disciplină financiară și capacitate de amânare a gratificării, nu se încadrează în profilul psihologic al persoanelor impulsive și iresponsabile care ar cheltui rapid toate economiile pe bunuri frivole. Dimpotrivă, aceste persoane au dovedit deja, prin comportamentul lor de economisire pe termen lung, că sunt capabile de prudență și planificare financiară. Este mult mai probabil ca aceste persoane să gestioneze responsabil și fondurile retrase decât să le risipească rapid.

Din punct de vedere al experienței comparative, țări precum Marea Britanie, Australia sau Statele Unite, care permit retrageri integrale sau aproape integrale din fondurile de pensii private, nu se confruntă cu crize sociale masive cauzate de pensionarii care și-au cheltuit iresponsabil toate economiile și au ajuns în sărăcie. Există, desigur, cazuri individuale de persoane care au luat decizii financiare proaste, dar acestea sunt excepții, nu regula, și nu justifică măsuri restrictive drastice aplicabile întregii populații. Marea Britanie a liberalizat în 2015 accesul la fondurile de pensii private, permițând retrageri flexibile, iar evaluările ulterioare au arătat că majoritatea persoanelor au folosit această flexibilitate în mod responsabil, mulți optând totuși voluntar pentru produse de anuități sau pentru retrageri eşalonate chiar în absența unei obligații legale.

Chiar în ipoteza extrem de pesimistă că, să zicem, 10% dintre pensionari ar lua decizii financiare proaste și ar cheltui rapid o parte semnificativă din economii, rămâne întrebarea dacă costul social al asistării acestor aproximativ 10% justifică restricționarea drastică a drepturilor tuturor celorlalți 90% responsabili. Răspunsul din perspectiva principiului proporționalității este categoric negativ. Într-o societate liberă și democratică, nu penalizăm majoritatea pentru greșelile potențiale ale unei minorități, ci oferim protecție specifică și individualizată celor care au nevoie, respectând în același timp drepturile celorlalți.

În ceea ce privește costurile restricției, acestea sunt multiple, substanțiale și foarte concrete, afectând nu doar indivizii direct vizați, ci și familiile acestora și societatea în ansamblu. La nivel individual, costul imediat și cel mai evident este pierderea efectivă a dreptului de dispoziție asupra a 70% din propriile economii, ceea ce poate avea consecințe dramatice în situații de necesitate medicală, familială sau personală. Un pensionar diagnosticat cu o boală gravă care necesită tratament medical costisitor, neavând acces la propriile fonduri, poate fi condamnat la suferință prelungită sau chiar la deces prematur. Un pensionar care dorește să își ajute copilul sau nepotul într-un moment critic al vieții acestuia, de exemplu pentru achitarea avansului la o locuință sau pentru acoperirea cheltuielilor de educație, este privat de posibilitatea de a-și exercita acest rol de susținere familială pe care îl consideră fundamental pentru valorile sale.

Un alt cost major este pierderea autonomiei și a demnității personale. A fi tratat de către stat ca un copil incapabil să își gestioneze propriile afaceri financiare, chiar după o viață întreagă de muncă responsabilă și de economisire disciplinată, este profund umilitor și degradant. Acest paternalism excesiv transmite mesajul implicit că cetățenii nu sunt de încredere, nu sunt suficient de inteligenți sau de responsabili, și trebuie să fie permanent supravegheați și restricționați de un stat „binevoitor” care știe mai bine decât ei ce este în interesul lor. Această infantilizare a cetățenilor adulți este incompatibilă cu respectarea demnității umane, cu autonomia personală, și cu principiile unei societăți democratice mature.

La nivel familial, costurile includ imposibilitatea planificării succesore eficiente și transferului inter-generațional de avere conform dorințelor persoanei. Mulți pensionari ar dori să folosească o parte din economiile lor pentru a ajuta generațiile tinere ale familiei în momentele cheie ale vieții acestora, considerând că acest lucru le oferă mai multă satisfacție și sens decât consumul personal. Restricționarea accesului la fonduri împiedică această planificare familială și poate crea tensiuni și frustrări în cadrul familiilor.

La nivel social și economic mai larg, costurile includ distorsionarea pieței de capital prin crearea unor restricții artificiale asupra unui segment specific al economiilor private, descurajarea economisirii pe termen lung prin transformarea fondurilor de pensii facultative într-o capcană din care banii nu mai pot fi recuperați flexibil, erodarea încrederii publice în sistemul de pensii private și în instituțiile financiare care îl administrează, precum și crearea unui precedent periculos pentru viitoare intervenții paternaliste ale statului în alegerile financiare și personale ale cetățenilor.

Un cost adesea neglijat este și costul de oportunitate al fondurilor blocate. Un pensionar care are 100.000 de lei blocați în fonduri de pensii, putând accesa doar 30.000 de lei, poate pierde oportunități valoroase de investiție sau de utilizare productivă a acestor fonduri. De exemplu, ar putea dori să investească într-o mică afacere de familie care ar genera venit suplimentar pe termen lung, ar putea dori să achiziționeze un imobil care ar putea fi închiriat generând venit pasiv, sau ar putea dori să profite de o oportunitate unică pe piața financiară care promite randamente superioare celor oferite de fondul de pensii. Toate aceste oportunități sunt pierdute din cauza blocării artificiale a fondurilor.

Comparând beneficiile speculative, necuantificate și probabil minime ale restricției cu costurile multiple, substanțiale și foarte concrete descrise mai sus, concluzia este inevitabilă: raportul cost-beneficiu este clar negativ, echilibrul între interesul general și protecția drepturilor individuale este perturbat fundamental în defavoarea individului, iar măsura eșuează testul proporționalității în sens strict. Prin urmare, restricția este disproporționată și, în consecință, neconstituțională.

E. Absența unei cerințe explicite OCDE privind restricțiile de retragere – deci argument fals al Guvernului în promovarea proiectului de lege

Guvernul român, prin documentele de fundamentare ale legii contestate și prin declarațiile publice ale oficialilor guvernamentali, a invocat în mod repetat și proeminent necesitatea aderării la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică ca justificare principală sau chiar unică pentru adoptarea acestei legislații restrictive. Acest argument a fost prezentat publicului și parlamentarilor ca fiind decisiv și necontestat: România trebuie să adopte aceste măsuri pentru că așa cere OCDE, și dacă nu o facem, aderarea noastră la această organizație prestigioasă va fi pusă în pericol. Această prezentare este, în cel mai bun caz, o simplificare excesivă și înșelătoare, iar în cel mai rău caz, o manipulare deliberată a adevărului pentru a justifica o legislație care altfel nu ar putea fi justificată pe meritele sale intrinseci.

Realitatea este că OCDE nu impune țărilor membre sau candidate nicio cerință explicită, specifică și obligatorie privind procentul exact care poate fi retras din fondurile de pensii private la momentul pensionării. O analiză atentă a documentelor publice ale OCDE, inclusiv a rapoartelor privind sistemele de pensii, a recomandărilor către diverse țări, și a principiilor generale privind pensiile private, nu relevă niciunde o cerință conform căreia retragerea trebuie limitată la 30% sau la orice alt procent specific. Dimpotrivă, OCDE recunoaște și apreciază diversitatea sistemelor de pensii din țările membre, diversitate care reflectă diferențele de istorie, cultură, preferințe sociale și condiții economice specifice fiecărei țări.

Ce promovează efectiv OCDE în documentele sale? OCDE promovează principii generale și obiective de politică publică în domeniul pensiilor, nu reglementări detaliate specifice. Printre aceste principii se numără sustenabilitatea pe termen lung a sistemelor de pensii, respectiv

capacitatea acestora de a furniza pensii adecvate pe termen lung fără a crea poveri fiscale nesustenabile pentru generațiile viitoare, diversificarea surselor de venit pentru pensionari prin combinarea pensiilor publice cu pensii private și alte forme de economisire, adecvarea pensiilor, respectiv asigurarea că nivelul pensiilor permite menținerea unui standard de viață decent în perioada de pensionare, echitatea între generații și între diferite categorii de contribuabili, precum și securitatea și protecția economiilor de pensie împotriva riscurilor de pierdere prin fraudă, management imprudent sau fluctuații excesive de piață.

Niciunul dintre aceste principii generale nu impune sau nu implică necesitatea unei restricții de 70% din dreptul de retragere. Dimpotrivă, principiul adecvării pensiilor ar sugera că pensionarii ar trebui să aibă acces la resurse suficiente pentru a-și asigura un nivel de trai decent, ceea ce ar putea include, în anumite circumstanțe, accesul la o parte mai mare din economii pentru cheltuieli medicale, îngrijire pe termen lung, sau alte nevoi specifice. Principiul diversificării ar sugera că pensionarii ar trebui să aibă flexibilitatea de a-și gestiona activele în moduri diferite în funcție de circumstanțele personale, nu că toți ar trebui forțați să urmeze exact același tipar de retragere eșalonată pe opt ani.

F. Diversitatea sistemelor de pensii în țările OCDE și selecția tendențioasă a exemplurilor

Pentru a demonstra caracterul înșelător al invocării OCDE ca justificare pentru legislația românească, este esențial să analizăm diversitatea reală a sistemelor de pensii din țările membre OCDE și să relevăm cum guvernul român a făcut o selecție extrem de tendențioasă a exemplurilor prezentate, omițând deliberat numeroase țări cu sisteme mult mai liberale și favorabile contribuabililor.

În documentele de fundamentare ale legii, guvernul a citat ca exemple Bulgaria, Croația, Irlanda, Italia, Polonia și Africa de Sud, toate țări care au într-adevăr anumite restricții privind retragerea fondurilor de pensii. Totuși, această selecție este o dezinformare pentru că omite complet numeroase țări OCDE majore și dezvoltate care permit retrageri integrale sau aproape integrale, demonstrând astfel că nu există un model unic sau o cerință uniformă în cadrul OCDE.

Statele Unite ale Americii, cea mai mare economie OCDE și cea mai influentă în stabilirea standardelor globale, permit retragerea completă din conturile 401(k), IRA și alte vehicule de economisire pentru pensie după vârsta de 59 de ani și jumătate. Nu există nicio restricție legislativă federală care să limiteze procentul care poate fi retras sau să impună o eșalonare obligatorie. Singura cerință este că, după vârsta de 72 de ani, trebuie să înceapă retragerile minime obligatorii pentru a preveni amânarea indefinită a impozitării, dar aceste retrageri minime sunt calculate pentru a se asigura că contul este golit pe durata vieții așteptate a deținătorului, nu pentru a-l proteja de propria sa potențială iresponsabilitate financiară. Regimul fiscal american este, de asemenea, mult mai favorabil: contribuțiile la conturi precum Traditional IRA și 401(k) sunt deductibile din venitul impozabil în anul contribuției, iar impozitarea are loc la retragere ca venit normal, fără taxe sau contribuții sociale suplimentare comparabile cu CASS-ul românesc.

Marea Britanie a implementat în anul 2015 reforme majore cunoscute sub numele de „Pension Freedoms” care au liberalizat dramatic accesul la fondurile de pensii private. Începând cu vârsta de 55 de ani, orice persoană cu un *pension pot* de tip contribuții definite poate retrage orice sumă dorește, cu următorul regim fiscal: primii 25% din valoarea totală a *pension pot* sunt complet tax-free, putând fi retrași fără nicio impozitare, restul de 75% sunt impozitați ca venit normal la rata marginală a deținătorului, care poate varia între 20% și 45% în funcție de totalul veniturilor anuale. Nu există nicio restricție legislativă care să limiteze procentul retragerilor sau să impună o eșalonare. Această reformă a fost adoptată tocmai pentru a oferi flexibilitate și autonomie maximă persoanelor în gestionarea propriilor economii de pensie, recunoscând că fiecare persoană are circumstanțe unice și ar trebui să aibă libertatea de a-și gestiona activele

conform nevoilor proprii. Evaluările ulterioare ale reformei au arătat că temerile inițiale despre cheltuirea iresponsabilă masivă nu s-au materializat, majoritatea persoanelor folosind flexibilitatea în mod prudent.

Australia, care are unul dintre cele mai dezvoltate și mai mari sisteme de pensii private obligatorii din lume (superannuation), permite accesul complet și nerestricționat la fondurile acumulate după atingerea „preservation age”, care variază între 55 și 60 de ani în funcție de anul nașterii. Nu există nicio limitare a procentului care poate fi retras sau nicio impunere a unei eșalonări. Regimul fiscal australian este, de asemenea, extrem de favorabil: persoanele peste 60 de ani pot retrage sume din superannuation complet tax-free, fără nicio impozitare la retragere. Sistemul australian demonstrează că un sistem de pensii private obligatorii, similar Pilonului II românesc, poate funcționa foarte bine fără restricții draconice de retragere.

Olanda, frecvent citată ca având unul dintre cele mai bune sisteme de pensii din lume conform indicelui global de pensii Melbourne Mercer, are într-adevăr un sistem predominant bazat pe anuități și pe plăți eșalonate pe termen lung, dar oferă, de asemenea, opțiuni flexibile pentru anumite categorii de participanți și pentru anumite tipuri de fonduri. Mai important, sistemul olandez se bazează pe o cultură puternică de economisire pe termen lung și pe rate extrem de ridicate de înlocuire a venitului (replacement rates) care depășesc adesea 90% din venitul pre-pensionare, asigurând astfel că pensionarii au un nivel de trai excelent. Restricțiile olandeze privind retragerea sunt acceptate social tocmai pentru că pensiile oferite sunt generoase și adecvate, nu pentru că statul nu are încredere în responsabilitatea cetățenilor.

Canada permite accesul complet la fondurile din Registered Retirement Savings Plans după vârsta de 71 de ani, când planul trebuie convertit într-un Registered Retirement Income Fund sau într-o anuitate. Din momentul conversiei, există retrageri minime anuale obligatorii calculate pe baza vârstei, dar nu există retrageri maxime – persoana poate retrage oricât dorește, plătind impozit ca venit normal. Sistemul canadian oferă astfel echilibru între încurajarea economisirii pe termen lung prin avantaje fiscale și libertatea de a accesa fondurile, când este necesar.

Această analiză comparativă demonstrează incontestabil că nu există un model unic OCDE privind restricțiile de retragere din pensiile private, ci o diversitate mare de abordări, multe dintre ele fiind semnificativ mai liberale decât modelul adoptat de România. Selecția făcută de guvern este deci dezinformare oficială și pare să fi fost făcută cu scopul specific de a justifica o legislație restrictivă care altfel nu ar putea fi justificată pe bază de comparații internaționale oneste și cuprinzătoare.

G. Omisiunea crucială a aspectului fiscal în comparațiile internaționale

Cel mai grav și mai manipulator aspect al argumentării guvernului, bazată pe comparații internaționale, este omisiunea completă și deliberată a diferenței fundamentale în ceea ce privește regimul fiscal aplicabil la retragerea pensiilor private. Guvernul a comparat România cu țări ca Bulgaria și Croația în ceea ce privește restricțiile de retragere, sugerând că adoptăm un model similar, dar a omis să menționeze diferența crucială că în acele țări pensiile private nu sunt deloc impozitate la retragere, în timp ce în România sunt impozitate semnificativ.

În Bulgaria, conform informațiilor prezentate în documentul de față și confirmate prin legislația bulgară publică, pensiile atât publice cât și private nu sunt impozitate. Un pensionar bulgar care primește o pensie din Pilonul II sau III nu plătește niciun impozit pe venit, nicio contribuție socială, nicio taxă pe aceste sume. Întreaga sumă primită este netă și disponibilă pentru consum sau economisire suplimentară. Contribuțiile la pensiile private beneficiază de scutire fiscală în perioada de acumulare, până la 10% din baza impozabilă, dar chiar și contribuțiile care depășesc acest plafon și sunt impozitate la momentul efectuării nu mai sunt impozitate a doua oară la retragere.

În Croația, situația este similară. Pensiile din Pilonul II și III nu sunt supuse impozitării la momentul plății către beneficiari. Sistemul croat consideră că pensia reprezintă o restituire a contribuțiilor proprii plus randamentul obținut din investirea acestora, și că această sumă nu ar trebui să fie supusă unei noi impozitări la retragere având în vedere că contribuțiile au fost deja făcute din venit impozitat.

În Irlanda, deși există impozitare la retragere pentru sumele mari, aceasta se aplică doar pentru sume care depășesc pragul extrem de generos de 200.000 de euro, echivalent cu aproximativ 1.000.000 de lei. Marea majoritate a contribuabililor, având economii sub acest prag, nu plătesc absolut niciun impozit pe sumele retrase. Doar persoanele cu economii de pensii foarte substanțiale, care reprezintă o minoritate mică a populației, sunt supuse impozitării, și chiar și în cazul lor, impozitarea se aplică doar pe partea care depășește pragul.

România aplică un regim fiscal complet diferit și mult mai sever. Conform modificărilor fiscale recente, pensiile private sunt supuse CASS de 10% pentru partea care depășește 3.000 lei lunar, plus impozit pe venitul pe „câștigul” realizat, adică pe diferența dintre suma primită și contribuțiile nete plătite. Pentru un pensionar care reține o sumă semnificativă, impozitarea cumulată poate ajunge la 13-15% sau chiar mai mult din suma retrasă, comparativ cu zero în Bulgaria și Croația. Aceasta reprezintă o diferență enormă și fundamentală care face ca comparația guvernului să fie o dezinformare.

Corect și onest ar fi fost ca guvernul fie să adopte modelul complet al țărilor citate, adică restricții de retragere plus nicio impozitare, fie să adopte un model liberal de retragere cu impozitare, ca în Statele Unite sau Marea Britanie. Dar adoptarea celei mai restrictive componente din fiecare model – restricții severe de retragere de la țări care nu impozitează plus impozitare semnificativă de la țări care nu restricționează – reprezintă o combinație unică de severitate care nu are echivalent în nicio țară OCDE și care echivalează cu o dublă penalizare a cetățenilor români.

H. Manipularea procesului legislativ prin invocarea presiunilor externe

Invocarea aderării la OCDE ca justificare principală pentru legislația contestată ridică, de asemenea, întrebări serioase privind integritatea procesului legislativ și respectarea suveranității decizionale a Parlamentului român. Când o legislație majoră, cu impact semnificativ asupra drepturilor fundamentale ale cetățenilor, este prezentată nu pe baza meritelor sale intrinseci, nu pe baza unei analize cost-beneficiu transparente, și nu pe baza unei dezbateri publice informate despre diverse alternative, ci pe baza unui argument de tip „trebuie să facem asta pentru că o organizație internațională o cere”, procesul democratic este fundamental subminat.

Parlamentarii sunt puși într-o poziție în care li se sugerează că nu au de fapt o alegere reală, că nu pot dezbate pe fond alternativele și că orice opoziție față de legislație este echivalentă cu opoziția față de aderarea la OCDE, ceea ce ar putea fi percepută ca fiind antipatriotic sau împotriva interesului național. Această dinamică inhibă dezbaterea parlamentară autentică și transformă procesul legislativ dintr-un exercițiu democratic de deliberare și alegere între alternative într-o simplă ratificare formală a unei decizii deja luate în altă parte și impusă prin presiuni externe.

Mai mult, această strategie de invocare a presiunilor externe creează un precedent periculos pentru viitoare legislații. Dacă acceptăm că Parlamentul poate adopta legislații care restricționează semnificativ drepturi fundamentale doar pe baza unui argument vag și neverificat că „așa cere o organizație internațională”, fără a fi nevoie să demonstreze necesitatea, adecvarea și proporționalitatea măsurilor pe bază de argumente substanțiale și evidență empirică, atunci orice restricție viitoare poate fi justificată similar. Orice grup de interese care dorește să promoveze o agendă specifică ar putea încerca să invoce cerințe ale UE, OCDE, FMI sau altor organizații internaționale, chiar dacă astfel de cerințe nu există efectiv sau sunt interpretate într-un mod extrem de selectiv și tendențios.

Suveranitatea legislativă a Parlamentului român și, în ultimă instanță, a poporului român, prin reprezentanții săi aleși, nu poate fi delegată sau externalizată către organizații internaționale, oricât de prestigioase ar fi acestea. România poate și ar trebui să coopereze cu OCDE, să ia în considerare recomandările acestora și să învețe din experiențele altor țări membre, însă deciziile finale privind modul în care sistemul de pensii din România este structurat, ce restricții sunt impuse cetățenilor români și cum sunt echilibrate diferitele drepturi și interese în joc trebuie să fie luate de către instituțiile democratice românești pe bază de deliberare informată, transparentă și responsabilă față de cetățenii români, nu pe bază de presiuni externe reale sau imaginare.

5. ÎNCĂLCAREA DREPTULUI LA NIVEL DE TRAI DECENT – art. 47 din Constituția României

A. Conținutul dreptului la nivel de trai decent și obligațiile pozitive ale statului

Articolul 47 din Constituția României stabilește că statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent. Acest drept constituțional fundamental nu este doar o declarație programatică sau o aspirație vagă, ci impune statului obligații concrete, atât obligații negative de a se abține de la acțiuni care ar deteriora nivelul de trai al cetățenilor, cât și obligații pozitive de a lua măsuri active pentru îmbunătățirea condițiilor de viață.

Conceptul de „nivel de trai decent” este multi-dimensional și include multiple componente esențiale. În primul rând, include accesul la resurse financiare suficiente pentru a acoperi nevoile de bază precum hrana, apa, îmbrăcăminte și locuința. În al doilea rând, include accesul la servicii medicale de calitate adecvată pentru menținerea și restaurarea sănătății. În al treilea rând, include posibilitatea de a trăi într-un mediu sigur, curat și confortabil, adaptat nevoilor specifice vârstei și stării de sănătate. În al patrulea rând, include posibilitatea de a menține relații sociale semnificative, de a participa la viața culturală și comunitară și de a trăi cu demnitate și respect.

Pentru persoanele în vârstă și mai ales pentru cele cu boli grave sau invalidități, asigurarea unui nivel de trai decent devine și mai complexă și mai costisitoare. Aceste persoane au nevoi specifice care depășesc nevoile de bază ale populației generale: pot necesita medicamente scumpe pe termen lung sau pe viață, dispozitive medicale specializate precum concentratoare de oxigen, scaune rulante electrice, paturi medicale ajustabile, pot necesita adaptări ale locuinței pentru accesibilitate și siguranță, pot necesita îngrijire profesională la domiciliu sau în instituții specializate, pot necesita transport specializat pentru a ajunge la servicii medicale sau sociale, și pot necesita echipamente și consumabile pentru auto-îngrijire sau pentru managementul condiției lor specifice.

Costurile asociate acestor nevoi specifice pot fi extraordinar de ridicate, depășind adesea cu mult veniturile obișnuite din pensii. În România, pensia publică medie este de aproximativ 2.000-2.500 lei, în timp ce costurile de îngrijire profesională la domiciliu pot ajunge la 3.000-5.000 lei lunar, costurile unui loc într-o instituție de îngrijire pe termen lung de calitate decentă pot ajunge la 3.000-6.000 lei lunar, în vreme ce costurile unor tratamente medicale moderne și eficiente care nu sunt acoperite de sistemul public pot depăși 10.000-50.000 lei anual sau chiar mai mult.

În acest context, economiile acumulate de-a lungul vieții active, inclusiv în fonduri de pensii private, reprezintă adesea singura resursă suplimentară disponibilă pentru a acoperi aceste costuri majore și pentru a asigura un nivel de trai decent în ciuda bolii sau invalidității. Restricționarea accesului la aceste economii tocmai în momentele de maximă nevoie contravine fundamental obligației constituționale a statului de a asigura cetățenilor un nivel de trai decent.

B. Paradoxul protecției: Statul „protejează” cetățenii împotriva propriilor nevoi vitale

Unul dintre cele mai absurde și mai profund contradictorii aspecte ale legislației contestate este paradoxul inerent în logica sa pretinsă. Statul susține că restricționează accesul cetățenilor la propriile economii pentru a-i „proteja” împotriva cheltuirii iresponsabile care i-ar putea lăsa fără resurse și ar putea deteriora nivelul lor de trai în perioada de pensionare. Dar ce face efectiv legea? Tocmai împiedică cetățenii să își folosească propriile resurse pentru a-și asigura un nivel de trai decent atunci când au cea mai mare nevoie de aceste resurse.

Să analizăm concret acest paradox prin prisma unor situații reale. Un cetățean este diagnosticat cu o boală gravă care necesită un tratament medical inovator, disponibil fie în România la o clinică privată, fie în străinătate, tratament care costă 60.000 de lei și care ar putea prelungi semnificativ viața sau îmbunătăți dramatic calitatea acesteia. Cetățeanul are 150.000 de lei economisiți în fonduri de pensii, dar poate accesa doar 45.000 de lei. Statul îi spune efectiv: „Îți protejez economiile împotriva cheltuirii iresponsabile, deci nu îți permit să le folosești pentru acest tratament medical care ți-ar putea salva viața sau prelungi viața cu ani buni de calitate. În schimb, vei primi restul de 105.000 de lei eşalonat pe opt ani, câte 13.125 lei pe an, după ce probabil vei fi deja decedat din cauza lipsei tratamentului.”

Un alt cetățean suferă un accident vascular cerebral și rămâne cu sechele severe care necesită adaptarea urgentă a locuinței: instalarea de rampe pentru acces în scaun rulant, modificarea băii pentru a permite scăldat asistat, lărgirea ușilor, instalarea de bare de sprijin și alte modificări esențiale care costă împreună 50.000 de lei. Cetățeanul are 100.000 de lei economisiți, dar poate accesa doar 30.000 de lei, insuficient pentru adaptările complete. Statul îi spune: „Îți protejez economiile, deci nu îți permit să le folosești pentru aceste adaptări care ți-ar permite să trăiești decent și relativ independent în propria locuință. În schimb, va trebui să te descurci cu adaptări parțiale și insuficiente, iar restul banilor îi vei primi treptat, când probabil vei fi deja instituționalizat sau complet dependent de asistență constantă.”

Un al treilea cetățean, diagnosticat cu boala Alzheimer în stadiu moderat spre avansat, trebuie plasat într-o instituție specializată pentru îngrijirea pacienților cu demență, instituție care oferă îngrijire profesională 24/7, activități terapeutice și un mediu sigur adaptat nevoilor specifice. Costul este de 5.000 lei pe lună sau 60.000 lei pe an. Cetățeanul are 200.000 de lei economisiți, dar poate accesa doar 60.000 de lei, suficient pentru un an de îngrijire de calitate. Statul îi spune familiei: „Îi protejez economiile de cheltuirea iresponsabilă, deci după un an va trebui să îl mutați într-o instituție mai ieftină cu îngrijire de calitate inferioară sau să încercați să îl îngrijiți acasă fără suport profesional, în ciuda faptului că are economii suficiente pentru câțiva ani de îngrijire excelentă.”

În toate aceste situații și în nenumărate altele similare „protecția” oferită de stat este în realitate o constrângere care împiedică cetățenii să își folosească propriile resurse pentru nevoi vitale legitime și chiar imperioase legate de menținerea unui nivel de trai decent în ciuda bolii sau invalidității. Statul nu protejează nivelul de trai al cetățenilor ci, dimpotrivă, contribuie la deteriorarea acestuia prin blocarea accesului la resurse proprii care ar putea fi folosite pentru îmbunătățirea condițiilor de viață.

C. Împingerea către dependență de sistemul public insuficient sau către sărăcie

Consecința inevitabilă și previzibilă a restricționării accesului la economiile private este că mulți cetățeni cu boli grave sau invalidități vor fi împinși fie către dependență crescută de sistemul public de sănătate și asistență socială, care este notoriu insuficient și sub-finanțat, fie către condiții de viață care se apropie de sau chiar constituie sărăcie, în ciuda faptului că au economii substanțiale blocate și inaccesibile.

Sistemul public de sănătate din România, deși a făcut progrese în ultimii ani, rămâne confruntat cu deficiențe majore: liste de așteptare lungi pentru investigații și intervenții, acces limitat sau inexistent la medicamente și tratamente inovatoare care nu sunt incluse în listele de compensare și decontare, condiții de spitalizare adesea sub-standard în spitalele publice mai mici, insuficiență de personal medical calificat în anumite specialități și în anumite regiuni sau lipsa aproape completă de servicii de îngrijire pe termen lung și de suport social pentru persoanele cu dizabilități sau boli cronice grave.

O persoană care ar putea accesa propriile economii pentru a plăti tratamente private de calitate superioară, pentru a angaja îngrijitoare profesionale la domiciliu sau pentru a plasa un membru al familiei într-o instituție de îngrijire pe termen lung de calitate ar putea asigura un nivel de trai decent în ciuda bolii. Dar, când accesul la aceste economii este blocat, persoana este forțată să se bazeze exclusiv pe ceea ce oferă sistemul public, care este adesea inadecvat.

Rezultatul este un fenomen absurd și profund injust: persoane cu economii de zeci sau chiar sute de mii de lei, economii care le-ar permite teoretic să își asigure îngrijire excelentă, sunt forțate să trăiască în condiții de lipsuri, să aștepte luni de zile pentru tratamente în sistemul public, să fie îngrijite de membri ai familiei epuizați fizic și emoțional în lipsa posibilității de a angaja îngrijitoare profesionale sau să fie plasate în instituții publice supraaglomerate și sub-finanțate, tot timpul știind că au banii necesari pentru o situație mai bună, dar nu pot accesa acești bani din cauza unei legi paternaliste și absurde.

Din perspectiva statului, această situație creează, de asemenea, o povară crescută pentru sistemul public de sănătate și asistență socială, care trebuie să asigure servicii pentru persoane care ar putea, dacă ar avea acces la propriile resurse, să își asigure singuri o parte sau chiar totalitatea îngrijirii necesare în sectorul privat.

D. Imposibilitatea planificării și a gestionării riscurilor medicale și sociale

Un nivel de trai decent în perioada de pensionare nu înseamnă doar satisfacerea nevoilor de bază curente, ci și capacitatea de a planifica pentru viitor, de a gestiona riscuri previzibile și de a răspunde situațiilor neprevăzute. Restricționarea drastică a accesului la propriile economii face imposibilă această planificare și gestionare prudentă a riscurilor, condamnând pensionarii la o existență caracterizată de incertitudine constantă și de vulnerabilitate în fața oricărui eveniment nefavorabil.

Un pensionar aflat în bună stare de sănătate la momentul pensionării, dar conștient de riscurile de sănătate asociate vârstei înaintate, ar putea dori rațional să își constituie un „fond de rezervă” substanțial, accesibil imediat, pentru a face față unor eventuale urgențe medicale, cheltuieli neașteptate majore sau deteriorări rapide ale stării de sănătate. Restricționarea la 30% din economii face imposibilă constituirea unui astfel de fond de rezervă adecvat, lăsând persoana vulnerabilă în fața oricărui șoc financiar.

În concluzie, prin restricționarea drastică a accesului la propriile economii tocmai în momentele când aceste economii ar fi cel mai necesare pentru asigurarea unui nivel de trai decent în ciuda bolii, invalidității sau altor circumstanțe adverse, legea contestată încalcă flagrant articolul 47 din Constituție. Statul nu își îndeplinește obligația de a asigura cetățenilor un nivel de trai decent, ci dimpotrivă, prin această legislație contribuie activ la deteriorarea nivelului de trai al unei categorii vulnerabile de cetățeni, transformând o obligație constituțională pozitivă într-o acțiune negativă care dăunează bunăstării celor pe care ar trebui să îi protejeze.

Pe cale de consecință, vă solicităm să constatați neconstituționalitatea Legii privind plata pensiilor private (PL-x nr. 320/2025), în ansamblul său, precum și a articolelor menționate în cuprinsul obiecției de neconstituționalitate.

Tabel cu senatorii care susțin obiecția de neconstituționalitate a Legii privind plata pensiilor private (L214/2025 / PL-x nr. 320/2025)

Nr.	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
1.	PETRIȘOR GABRIEL TEIU	AUR	
2.	Cristian Vădu	AUR	
3.	Lonvic Iotcu	AUR	
4.	CRISTIAN ȘIȚOȚ	AUR	
5	Parasea Teofil	ACR	
6.	PETRE GEORGHE CĂZAR	AUR	
7	CHECAREU MIRCEA	AUR	
8	Stefan Geamănu	ALR	
9.	CHERITĂ Cotroneu	AUR	
10	Luminia Răducan Fernandes	AUR	
11	STOICA CRISTIAN-ARI	A.U.R.	
12	BARABEI DORINA	AUR	
13.	Sonda Mircea - Iotcu	AUR	

Tabel cu senatorii care susțin obiecția de neconstituționalitate a Legii privind plata pensiilor private (L214/2025 / PL-x nr. 320/2025)

Nr.	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
14	CONSTANTINESCU RODICA	AUR	
15	Silgeanu Cătălin	AUR	
16	Andrei Emil Dirlău	AUR	
17	VASILE MARIAN	AUR	
18	Spau Dumitru	AUR	
19	Dumitrăscu Cristina - Gabriela	AUR	
20	Plăeșu Laurențiu	AUR	
21	ROMAN MARIUS-VALENTIN	AUR	
22	Stefanescu Daniela	AUR	
23	Poteci Vasile	AUR	
24	IACOB C. CRISTIAN	AUR	
25	VLAHU NICOLAE	AUR	
26	Stelce Mihaela	AUR	

Tabel cu senatorii care susțin obiecția de neconstituționalitate a Legii privind plata pensiilor private (L214/2025 / PL-x nr. 320/2025)

[illegible]